№ 241 (1804)
Чацвер , 18 снежня 2003 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай і рускай мовах
Перыядычнасць —
5 разоў у тыдзень
Выдавец:
УП «Народная воля»

Кошт свабодны.

На прастор, на шырокі разлог
Выходзі, мой народ, грамадою...
Якуб КОЛАС

Народная Воля

E-mail: nv@promedia.by
http://nv.promedia.by

Надвор'е

У Мінску сёння ўдзень чакаецца — 0...+2, без ападкаў, уначы — +4...+6, дождж; у Брэсце ўдзень — +5...+7, уначы — +5...+7, на працягу сутак — без ападкаў; у Гродне ўдзень — +6...+8, уначы — +4...+6, на працягу сутак — дождж; у Віцебску ўдзень — -1...+1, без ападкаў, уначы — -3...+5, дождж; у Гомелі ўдзень — -1...+1, без ападкаў, уначы — +1...+3, дождж; у Магілёве ўдзень — -1...+1, уначы — +4...+6, на працягу сутак — дождж.

www.meteo.by

ПУЛЬС

Віктар ІВАШКЕВІЧ: «Я не змяніў сваіх поглядаў...»

Учора закончыўся тэрмін зняволення былога галоўнага рэдактара газеты "Рабочы" Віктара Івашкевіча.

З інтэрната спецустановы яго выставілі, паводле слоў самога Івашкевіча, а палове восьмай раніцы, хаця гаварылі, што вызваляць не раней як апоўдні. Былы зняволены лічыць, што ўлады проста пабаяліся, што збяруцца прадстаўнікі апазіцыі і недзяржаўных СМІ.

Віктар Івашкевіч заявіў, што пасля вяртання з няволі не збіраецца адразу брацца за выданне новай газеты, хаця не выключае, што калі-небудзь займецца любімай справай.

"Нягледзячы на год зняволення, я не стаў на "шлях сапраўдны", не змяніў сваіх поглядаў, затое зразумеў, што трэба яшчэ больш адказна ставіцца да тых фактаў, якія трапляюць у друк, і неаднаразова іх правяраць", — сказаў БелаПАН Віктар Івашкевіч.

Пасля вызвалення ён плануе заняць месца адміністратара ва Управе БНФ і пачаць пошукі інвестараў для новай газеты.

Галіна ЗАГАДСКАЯ.

Трыццаць тысяч мінчан — без дэпутата

Пасля таго, як на пачатку сакавіка прайшлі выбары ў мясцовыя саветы дэпутатаў, у сталіцы Беларусі засталася адзіная акруга — №9, якая да гэтага часу не мае свайго дэпутата. Нагадаем чытачам, што ў гэтай акрузе спачатку былі спадзяванні, што перамог кандыдат **Аляксандр МЕЛЬНІКАЎ,** але пасля шэрагу праверак, змяненняў і ўдакладненняў высветлілася, што яму не хапіла нейкіх сотых працэнта, каб стаць дэпутатам.

Такім чынам, 30 тысяч выбаршчыкаў з мікрараёна "Серабранка" фактычна не прадстаўлены ў гарадскім Савеце. Дэпутат Палаты прадстаўнікоў **Уладзімір НАВАСЯД,** які пражывае ў гэтай акрузе, звярнуўся ў Мінскую гарадскую выбарчую камісію і пракуратуру г.Мінска з просьбай правесці паўторныя выбары. Паколькі вопыт ранейшых выбараў паказвае, што найбольш мэтазгодна праводзіць іх, сумяшчаючы з іншай выбарчай кампаніяй, Уладзімір Навасяд прапануе правесці выбары дэпутатаў па Малінінскай выбарчай акрузе № 9 адначасова з выбарамі дэпутатаў у Палату прадстаўнікоў, якія запланаваныя на 2004 год.

Хворыя дзеці ўдзячны дэпутату Скрабцу

Супрацоўнікі, бацькі і выхаванцы ўстановы "Востраў надзеі" накіравалі ліст падзякі на адрас дэпутата Палаты прадстаўнікоў **Сяргея СКРАБЦА.** Дзякуючы дэпутату хворыя дзеці, што наведваюць гэтую ўстанову, атрымалі ў якасці спонсарскай дапамогі цукар. Многія сем'і, дзеці з якіх наведваюць "Востраў надзеі", належаць да малазабяспечаных і няпоўных сем'яў. Таму падтрымка, якую атрымлівае іх "другая сям'я", вельмі важная.

Уладзімір КОТ.

Пустая «Карона»

Днямі ў Гродне адкрыўся гандлёвы цэнтр "Карона". Шчыра кажучы, гэта не стала святам для абласнога цэнтра. З амаль 1700 гандлёвых боксаў працавала толькі некалькі дзесяткаў. Пяць залаў агульнай плошчай 35 тысяч квадратных метраў былога прадзільнанітачнага аб'яднання прапанавалі бедны выбар тавараў: цацкі, елачныя ўпрыгажэнні, адзенне, касметыку. Натоўпы расчараваных пакупнікоў вымушаны былі шпацыраваць, не сцішваючы хады, па вялізных плошчах пустых гандлёвых залаў, каб сагрэцца. Пасінелыя прадпрымальнікі падбадзёрвалі кліентаў, сцвярджаючы, што ацяпленне ў памяшканнях ужо ўключана і хутка пацяплее.

Відавочна, што гродзенцы "купіліся" на шырока разрэкламаваны новы рынак, таму што народ усё пад'язджаў і пад'язджаў за абяцаным шырокім асартыментам навагодніх тавараў...

А ў гэты час у палове гандлёвых месцаў ішлі будаўнічыя работы: там свідравалі, пілавалі і фарбавалі боксы. На вуліцы вакол "Кароны" ўсталёўваліся ліхтары і праводзілася разметка тэрыторыі, відаць, пад аўтастаянку. Прыступкі для ўваходу ў гандлёвыя залы наогул аказаліся не абсталяванымі поручнямі, з-за чаго няўдалыя пакупнікі-разявакі рызыкавалі грымнуцца з 2-метровай вышыні проста на зямлю.

Застаецца загадкай, як рынак у такім небяспечным для жыцця гродзенцаў стане мог быць прыняты адпаведнай прыёмнай камісіяй?

Алена СІНЕВІЧ.
pahonia.promedia.by

За 5 кілаграмаў ртуці — 7 тысяч долараў

Днямі ў Рэчыцы (Гомельская вобласць) пры спробе збыць 5 кг ртуці былі затрыманы два мясцовыя жыхары. Ад гэтай здзелкі яны мелі намер атрымаць 7 тысяч долараў ЗША, паведамілі БелаПАН ва ўпраўленні інфармацыі і грамадскіх сувязяў МУС Беларусі. Аперацыю праводзілі супрацоўнікі міжраённага аддзела па барацьбе з эканамічнымі злачынствамі УУС Гомельскага аблвыканкама, Рэчыцкага РАУС і байцы АМАП УУС.

Заведзена крымінальная справа. Высвятляецца, дзе зламыснікі знайшлі атрутны метал.

Вячаслаў БУДКЕВІЧ.

16 снежня 2003 года ў Белавежскай пушчы адбылося адкрыццё рэзідэнцыі беларускага Дзеда Мароза. Карагоды Дзедаў Марозаў і Снягурак у вёсцы Камянюкі Камянецкага раёна. *(Падрабязнасці на 2-й старонцы.)*

Фота ByMedia.net

Белавежская пушча павялічыцца амаль удвая

У найбліжэйшы час да 110 тысяч гектараў тэрыторыі Нацыянальнага парку "Белавежская пушча" будзе далучана яшчэ 46 тысяч гектараў сумежных тэрыторый. Як паведаміла намеснік генеральнага дырэктара парку па даследчай працы **Ганна Дзянгубенка**, жывёле ў пушчы стала не хапаць корму. І на новых тэрыторыях будуць зроблены кармавыя палі.

Лавінія АРЭШКА.

Пяць новых пагранпераходаў

Пяць новых пагранпераходаў на беларуска-польскай мяжы можа быць адкрыта ў 2004 годзе для пашырэння кантактаў паміж насельніцтвам дзвюх краін.

Пра гэта было заяўлена падчас сустрэчы ў Камянцы (Брэсцкая вобласць) намесніка міністра замежных спраў Беларусі Аляксандра Міхневіча з намеснікам міністра ўнутраных спраў і адміністрацыі Польшчы Паўлам Дакоўскім, якія з'яўляюцца і сустаршынямі Беларуска-польскай міжурадавай каардынацыйнай камісіі па справах трансгранічнага супрацоўніцтва.

Андрэй СЕРАДА.

ЗАКУЛІССЕ

Хто будзе прэм'ер-міністрам?

Магчыма, сёння ў Палаце прадстаўнікоў назавуць імя прэм'ер-міністра Беларусі. Як вядома, дагэтуль ягоныя абавязкі часова выконваў **Сяргей СІДОРСКІ.**

Па некаторай інфармацыі, учора ў адной з камісій Палаты прадстаўнікоў разглядалі толькі адну кандыдатуру — **С.Сідорскага.**

Курсы замежных валют на 18 снежня

Нацыянальны банк Беларусі ўстанавіў на 18 снежня наступныя афіцыйныя курсы замежных валют:

1 долар ЗША — 2151 рубель
1 еўра — 2654,23
1 расійскі рубель — 73,54
1 аўстралійскі долар — 1595,72
1 балгарскі леў — 1358,43
1 дацкая крона — 356,66
1 СДР — 2939,84
1 ісландская крона — 29,54
10 японскіх іен — 200,14
1 казахскі тэнге — 14,79
1 канадскі долар — 1615,05
1 кувейцкі дынар — 7299,57
1 кыргызскі сом — 48,66
1 латвійскі лат — 3990,72
1 літоўскі літ — 768,41
1 малдаўскі лей — 166,42
1 нарвежская крона — 323,79
1 польскі злоты — 571,39
1 сінгапурскі долар — 1260,33
10.000 турэцкіх лір — 15,01
1 украінская грыўна — 402,93
1 англійскі фунт стэрлінгаў — 3771,46
1 чэшская крона — 82,13
1 шведская крона — 294,33
1 швейцарскі франк — 1708,43
1 эстонская крона — 169,62

БелаПАН.

Вы можаце стаць мецэнатам...

Мы ўжо пра гэта пісалі. Хочацца напомніць яшчэ раз.

Побач з намі жывуць людзі, якія вельмі хацелі б чытаць "Народную волю". Але, на жаль, у іх няма сродкаў на падпіску.

Працягніце руку дапамогі тым, хто бяднейшы за Вас. Мецэнаты, мы загадзя кажам Вам: "Дзякуй!"

РЭДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ "НАРОДНАЯ ВОЛЯ".

P.S. *Мы маем вялікі спіс прозвішчаў і адрасоў інвалідаў, пенсіянераў, якія просяць дапамагчы ім аформіць падпіску на "Народную волю". За даведкай звяртайцеся па тэлефоне* ***206-68-71.***

Зачем Олегу Каразею Наталья Коляда?

Сотрудник отдела общей профилактики Министерства внутренних дел Беларуси старший лейтенант Олег Георгиевич Каразей позвонил 17 декабря домой Наталье Коляде — сотруднику правозащитного отдела гражданской инициативы Хартия'97. Олег Каразей предложил правозащитнице прийти в отдел общей профилактики МВД "для беседы". Наталья Коляда отказалась ехать в МВД без официальной повестки. Сотрудника отдела общей профилактики МВД интересовало также, знает ли Коляда журналиста пресс-центра Хартии'97 Наталью Радину.

Напомним, что Наталья Коляда была задержана сотрудниками милиции в штатском 10 декабря во время акции "Мы помним" в защиту прав человека в Беларуси, однако была отпущена без составления протокола. На следующий день к Наталье Коляде пришли сотрудники милиции. Милиционеры сообщили, что прокуратура потребовала взять с Натальи Коляды письменные объяснения, касающиеся ее присутствия на акции. Сотрудников милиции, в частности, интересовала печатная продукция, которую Наталья Коляда якобы раздавала на акции "Мы помним". Под "печатной продукцией" милиционеры, видимо, подразумевали портреты пропавших белорусских оппозиционеров, которые держали участники акции. Сотрудники Центрального РУВД также по запросу прокуратуры интересовались сайтом www.charter97.org.

www.charter97.org.

НЕЗАВИСИМАЯ ЭКСПЕРТИЗА

Возвращение к Хрущеву?

Борис ЖЕЛИБА,
доктор экономических наук, профессор

Экономика Беларуси входит в решающий, или определяющий, как тогда, в былые советские времена, год пятилетки. Потому А.Лукашенко велел максимально напрячься и выполнить данные народу вторым Всебелорусским собранием обещания. Состоявшемся, кто помнит, накануне президентских выборов в 2001 г. Все директивные показатели, над которыми корпело правительство, решительно пересмотрены им на 2004 г. в сторону неуклонного подъема.

Рост ВВП — не менее 9—10%, продукция сельского хозяйства должна рвануть на 11%, наши с вами доходы — на 8—9% и т.п. Иначе пятилетку не осилим.

Если принять указиловку за чистую монету, то часть граждан и вовсе ждет приятное. Зарплата бюджетников прыгнет к декабрю решающего года до 170 долларов, а не до 145 долларов, как подсчитывали нерадивые правительственные экономисты. А в 2005 году трудовой народ Беларуси должен получить вожделенные 250 долларов в среднем за месяц. Какие при этом получим цены на услуги и товары — не столь важно, никто об этом не говорит.

Нацбанку велено удвоить золотовалютные резервы. Заметим, это при отрицательном сальдо торгового баланса. Задача Министерству по налогам и сборам — снизить налоговую нагрузку для предприятий на 1,5—2%, задача Минфину — обойтись в покрытии дефицита бюджета без банковских кредитов. Минстат свои задачи, надо полагать, сам понимает: постоянно совершенствовать методики подсчета директивных показателей. К примеру, засчитывать в ВВП не только миллиардные нераспроданные стратегические запасы продукции и дебиторскую задолженность, а может, и оставшуюся на полях после уборочной сельхозпродукцию, искать прочие потенциальные доходы.

Всего этого можно достичь, как сказано, если внимательно считать себестоимость, привлекать инвестиции, словом, вскрывать неисчерпаемые внутренние резервы. Еще с тех же советских времен помнится, что вся беда социализма была в том, что он так и не сумел раскрыть все свои потенциальные резервы и возможности. Расти нам, безусловно, надо. Изношенная экономика острейшим образом нуждается в деньгах. Это сегодня аксиома. Вопрос, кто ж нам их даст? Скажете — только Россия. Для этого нужно решить уравнение со многими неизвестными.

На пороге новый год, но в экономической сфере известно гораздо меньше, чем неизвестно. Неизвестно, какими будут цены на российский газ с 1 января. Правительство надеется, что не более 50 долларов. Для белорусской экономики это "вопрос жизни и смерти". Год на исходе, торги продолжаются. Неизвестно толком, сколько нефти получит Беларусь в следующем году, как разрешились вопросы собственности на "Запад-Транснефтепродукт". В чьей же собственности он будет — российской или белорусской? Еще более неизвестно, будет ли с 2005 года в Беларуси введен в обращение российский рубль? Российский премьер Касьянов вовсе заявляет о последнем оставшемся, надо думать по времени, шансе для введения российской валюты. Главе белорусского государства тут есть над чем поломать голову. С введением российского рубля, значит, с принятием российского налогового законодательства, более щадящего производителей, наш бюджет недосчитается немало налогов и поступлений. К примеру, НДС будет снижен с 20 до 18%. По требованию России прекращается кредитование правительства Нацбанком. Следовательно, дефицит бюджета будет покрываться за счет размещения государственных ценных бумаг, т.е. за счет внутреннего долга и за счет внешних источников, которые надо еще изыскать. По оценкам самого Минфина, в 2004 году предстоит предусматривать в бюджете более 50 млрд. руб. на погашение гособлигаций.

С появлением российского рубля неизвестно, что станет и с белорусскими банками, если к тому же разрешат их клиентам обслуживаться и в российских, а деньги вместе со счетами клиентов уйдут туда, в Россию. Неизвестно, кто и как будет кредитовать убыточный сектор экономики. Ведь сегодня банки под административным нажимом выдают примерно 20% кредитов. Неизвестно, какую Россия даст компенсацию Беларуси на смягчение всех этих и других возможных катаклизмов, которые могут потрясти нашу экономику в переходный к чужой валюте период?

Как показывают последние события, великая соседка не думает расщедриваться. Тогда стоит ли отдавать ей важнейшие для экономики денежно-кредитные и бюджетно-финансовые рычаги управления, которые уплывут из-под рук с потерей собственных денег? С другой стороны, с введением своей валюты Россия не допустит обвала белорусской экономики, раскошелится, на сколько надо. На то ей и западный коридор. В общем, для главы государства, надо думать, куча головоломок с этим российским рублем.

В то время как белорусская экономика зависла в крайне неопределенном состоянии, выдвижение подобных завышенных ростовых директив выглядит ничем иным, как волюнтаризмом, хорошо знакомым нам с хрущевских времен. Однако, на наш взгляд, не все так и страшно. Всегда остается в загашнике главный резерв: эксплуатация российских геополитических интересов. Для этого в очередной раз надо, конечно, чем-то, может, и более серьезно поступиться. Например, сторговаться с Россией хотя бы за пару миллиардов долларов по "Белтрансгазу", и тогда этой суммы вполне хватит, чтобы закрыть экономические дыры на 2004 год. И в бюджете, и в социальной сфере, и золотовалютные резервы удвоить. Как известно, продавать у нас еще пока есть что. Это, прежде всего, флагманы нефтехимического комплекса. Есть еще у нас государственные МАЗ и тракторный завод. Именно российский капитал (другой масштабный в Беларусь не придет) будет поддерживать белорусскую экономику. Параллельно с переходом на российский рубль главе придется и решать для себя довольно трудные проблемы. Главная из них — как отдать монетарный, значит, экономический суверенитет государства, но сохранить политическую власть? Более того, как поставить себе на службу российский капитал?

Тем временем стали известны результаты выборов в российскую Государственную Думу. Если победа пропутинской "Единой России" была очевидна, снижение рейтинга КПРФ вполне предсказуемо, то рост влияния национал-патриотов (считай, национал-социалистов) Жириновского и великодержавных шовинистов "Родины" Рогозина, за которых отдали голоса миллионы россиян, просто пугает. Кто будет у власти в России в 2008 году и что будет с Россией — для Беларуси будет не просто большой вопрос. Из российской рублевой зоны, значит из России, нас уже не выпустят никогда.

ЕС — Беларусь: пульс почти не прощупывается

Европейская пресса в драматичных тонах комментирует провал саммита ЕС, прошедшего в Брюсселе 12-13 декабря. Автору этих строк довелось побывать в стенах Европарламента в самый разгар страстей вокруг проекта Конституции Евросоюза. Представители старых демократий костили амбициозных поляков да испанцев, которые-де блокировали весь процесс, замахнувшись на непомерное представительство в руководящих органах сообщества.

При упоминании же Беларуси мои собеседники в офисах циклопического здания Европарламента только разводили руками. Европа откровенно не знает, что делать с этой непонятной страной, которая, будучи страшно далекой от упомянутых страстей, тем не менее уже в мае будущего года становится соседкой расширенного ЕС.

Александр КЛАСКОВСКИЙ

Чиновник Еврокомиссии, который занимается проектами для Беларуси, сообщил вашему корреспонденту, что их эксперты теперь с лупой изучают декрет Лукашенко № 24 и его же указ № 537 от 28 ноября — эти документы наконец-то освободили иностранную безвозмездную техническую помощь от налогов и таможенных платежей. Прежний порядок, грозивший ободрать добродетелей как липку, привел, в частности, к заморозке ряда проектов по линии ТАСИС. И теперь вот, хотя деньги у Европы в принципе есть, специалисты дотошно изучают документы, подписанные белорусским официальным лидером: а нет ли каких подводных камней?

Такое вот поведение европейских структур — красноречивый симптом того, что официальному Минску уже не верят даже тогда, когда он вроде бы смягчает позицию по одному из вопросов сотрудничества. Ждут подвоха.

Скорее всего, конфиденциально поделился своим мнением тот самый еврочиновник, проекты ТАСИС для Беларуси рано или поздно разморозят. Но это в принципе кошачьи слезы. Коренные вопросы сотрудничества ЕС с официальным Минском остаются висеть в воздухе. И, вероятно, надолго.

О том, как трудно нащупать выходы на Беларусь, говорил автору этих строк и сотрудник брюссельского офиса Фонда Сороса **Виорел Урсу**. О сложностях работы заграничных общественных структур с третьим сектором в нашей стране мы долго беседовали в бельгийской столице с сотрудницей организации "Европейский молодежный форум" **Таней Бассараб**. А несколько моих собеседников из аппарата Европарламента откровенно признавались: перспектива сотрудничества с вашей страной — в сплошном тумане! У нас бы сказали, наверное, — глухо, как в танке.

Эксперт аналитического центра "Стратегия" **Валерий Карбалевич** отметил в интервью для *"Белорусских новостей"*, что за последние год-полтора Запад испробовал разные способы воздействия на Беларусь.

Были пряники. Так, Национальное собрание получило статус в Парламентской ассамблее ОБСЕ. Эта организация согласилась на урезанный мандат своей миссии в Минске. Страны ЕС сняли визовые барьеры для белорусского руководства. Наконец, Евросоюз разработал программу усиленного сотрудничества с новыми соседями, обозначив в ней местечко и для Беларуси. Увы, Минск — скажем мягко — не высказал в ответ особого энтузиазма.

С другой стороны, напоминает эксперт, со стороны Запада в этот же период хватало и традиционно жестких заявлений. Но и кнут не подействовал.

"Таким образом, — резюмирует политолог, — **этот год особенно четко показал, что влияние ЕС и Запада в целом на Беларусь стремится к нулю. Растерянность Запада понятна: Беларусь ему представляется неким бесчувственным телом, которое не реагирует ни на уколы, ни на ласку"**.

Главное же, отмечает Валерий Карбалевич, то, что по сути ничего не происходит в самом белорусском обществе. Нет массовых протестов, демократическое движение не предлагает Западу каких-либо внятных стратегий политики в отношении нашей страны. Создание, например, Европейской коалиции "Свободная Беларусь" представляется политологу лишь конъюнктурной реакцией части оппозиции на развитие событий в своем же, оппозиционном лагере.

Эта вязкая болотистость внутренней белорусской ситуации тоже ставит европейские и трансатлантические структуры в затруднительное положение. И все-таки ... **"Нужен прорыв, нужен какой-то четкий сигнал со стороны ЕС,** — считает Валерий Карбалевич. — **Чтобы внятно прозвучало: дверь в Евросоюз для Беларуси в принципе открыта. Пусть не через год и не через пять — но открыта. В нашей стране самые разные слои и структуры должны почувствовать реальную перспективу вхождения в Европу. Ведь опросы показывают, что в смысле европейского выбора в нашем обществе дремлет большой потенциал... Да, от Запада требуется решительный, может быть, в чем-то и рискованный шаг. Но хуже, если ЕС увязнет в проблемах своего расширения".** По мнению эксперта "Белорусских новостей", Евросоюзу стоило бы приподняться над внутренними проблемами, связанными с перспективой трудного переваривания новой порции членов сообщества. Ведь в итоге расширенный ЕС в прямом и переносном смысле упрется в Беларусь.

Эксперт Международного института политических исследований **Андрей Федоров,** в свою очередь, полагает, что импульс к взаимопониманию прежде всего должен исходить из Минска. **"Велика опасность, что ЕС действительно завязнет с расширением, может возобладать идея Ширака о двухуровневой интеграции в рамках ЕС**, — предположил политолог в интервью для "Белорусских новостей". — **Нынешняя междоусобица по поводу европейской конституции — минус для Беларуси. Мы можем отойти на еще более дальний план. Хотя, с другой стороны, есть факторы (например, итоги выборов в российскую Думу), создающие предпосылки для того, чтобы официальный Минск серьезно и в позитивном плане переосмыслил роль европейского вектора. Короче, слово за белорусским руководством".**

Ну а пока в Европарламенте наша страна представлена на постоянной основе разве что навевающей суровые думы картиной Виктора Шматова из его чернобыльского цикла. Что тоже, в общем-то, символично.

Брюссель—Минск.

Справка «Белорусских новостей»

ТАСИС — это программа, разработанная Европейским Союзом для новых независимых государств (бывших республик Советского Союза за исключением стран Балтии) в целях содействия развитию гармоничных и прочных экономических и политических связей между ЕС и этими странами. В 1994 году еще одной страной — партнером ТАСИС стала Монголия.

Цель программы состоит в поддержке инициатив стран-партнеров по созданию обществ, основанных на политических свободах и экономическом процветании.

ТАСИС добивается этой цели путем предоставления субсидий (безвозмездного финансирования) для оказания поддержки процессу перехода к рыночной экономике и демократическому обществу.

ПУЛЬС

Прадпрымальнікі патрабуюць кампенсаваць ім страты за прастой, калі на рынку шукалі міну

У мінулую суботу, 13 снежня, рынак быў закрыты, калі там шукалі выбуховую прыладу пасля званка чарговага тэлефоннага тэрарыста.

Аднак, як растлумачыў юрыст абласнога савета прафсаюза "Садружнасць" **Віктар Ялфімаў**, гэтыя патрабаванні не маюць юрыдычных падстаў. "Што да выплаты падатку, то па запатрабаванні прадпрымальнікаў падатковая інспекцыя верне суму падатку за адзін згублены дзень або залічыць яе на наступны месяц. Наконт вяртання аплаты за месца — тут трэба разумець, што адміністрацыя не нясе адказнасць за дадзены выпадак. Я, як юрыст, настойваю на правядзенні расследавання і прапаную дачакацца суда, а потым падаць іск аб пакрыцці матэрыяльнага ўрону прадпрымальнікам".

Гэты канфлікт удалося хутка вырашыць, аднак прэтэнзіі ў прадпрымальнікаў да адміністрацыі рынку па-ранейшаму застаюцца.

Алена КАЛАЧОВА.

Дзед Мароз жыве ў Белавежскай пушчы

Першых наведвальнікаў прыме 25 снежня рэзідэнцыя беларускага Дзеда Мароза, размешчаная на тэрыторыі Белавежскай пушчы ў 10 км ад цэнтральнага ўваходу ў Нацыянальны парк.

Як паведаміў журналістам падчас першага калектыўнага наведвання рэзідэнцыі генеральны дырэктар НП "Белавежская пушча" **Мікалай Бамбіза**, асноўныя экспанаты рэзідэнцыі былі пабудаваны на працягу апошніх трох месяцаў. На адведзенай тэрыторыі з'явіліся рэзідэнцыя Дзеда Мароза, домік Снягуркі, музей падарункаў і ветраны млын. Усё гэта выканана з асіны. Казачны антураж рэзідэнцыі надаюць скульптурныя кампазіцыі "Беласнежка і сем гномаў", персанажы казкі "Дванаццаць месяцаў", Камень жаданняў, Чароўны калодзеж, алеенавая запрэжка з электрычных лямпачак. Яшчэ адной славутасцю рэзідэнцыі з'яўляецца жывая ёлка. Тут жа расце самая высокая навагодняя елка Еўропы вышынёй 40 метраў. Мастаком праекта і аўтарам многіх кампазіцый з'яўляецца вядомы беларускі разьбяр па дрэве Аляксандр Масла.

Будаўніцтва рэзідэнцыі каштавала 300 мільёнаў рублёў, але, паводле слоў М.Бамбізы, гэтыя затраты хутка акупяцца. Па ацэнцы генеральнага дырэктара, рэзідэнцыя зможа прыняць да 700 наведвальнікаў у дзень. Ужо пададзена больш за 100 калектыўных заявак. Кошт дзіцячага білета складзе 5 тысяч рублёў, дарослага — 12 тысяч. Рэзідэнцыя будзе працаваць з 9 да 18 гадзін па меры фарміравання турысцкіх груп колькасцю не менш як 10 чалавек. Дастаўляцца ў рэзідэнцыю Дзеда Мароза наведвальнікі Нацыянальнага парку будуць ад цэнтральнага ўваходу транспартам парку.

Як адзначыў М.Бамбіза, Дзед Мароз, якім абраны пісьменнік з найбліжэйшай вёскі Каменюкі **Вячаслаў Сімакоў**, — гэта штатная пасада, і ён разам са Снягуркай будзе знаходзіцца ў рэзідэнцыі круглы год.

Лавінія АРЭШКА.

Усе на феерверк!

У навагоднюю ноч у Мінску адбудзецца традыцыйны святочны феерверк.

Як паведаміў намеснік начальніка ўпраўлення інфармацыі Мінгарвыканкама **Уладзімір Зубрык**, галоўны феерверк пройдзе з 1.30 да 1.50 ля абеліска "Горад-герой" на праспекце Машэрава. "Некалькі гадоў таму пры правядзенні феерверку мы паспрабавалі ўсе рэсурсы падпасці пад музыку, — сказаў ён. — Такім чынам, кожны год для гэтых мэт рыхтуецца спецыяльная музычная фанаграма і ўстанаўліваецца апаратура". Сёлета, паводле яго слоў, дзякуючы выкарыстанню новых зарадаў для феерверку, чакаецца маляўнічае відовішча працягласцю не менш за 20 хвілін.

Апроч таго, у навагоднюю ноч святочныя феерверкі адбудуцца: у Фрунзенскім раёне сталіцы — ля Лядовага палаца (у 1.30), у мікрараёне "Сухарава" (у 2.30) і каля рынку "Заходні" (у 2.30); у Кастрычніцкім раёне — ля Палаца культуры чыгуначнікаў (у 2 гадзіны).

Вольга АСІПЕНКА.

«Бронзавы век» Сяргея Бандарэнкі

У Нацыянальным музеі гісторыі і культуры адкрылася выстава скульптуры вядомага беларускага мастака Сяргея Бандарэнкі "Бронзавы век".

На ёй прадстаўлены некалькі дзесяткаў скульптур з бронзы і дарагіх парод дрэва, выкананых у акадэмічнай манеры.

Творчасць скульптара прадстаўлялася ў многіх краінах свету, у тым ліку ў Германіі, Галандыі, Францыі і ЗША. Намеснік старшыні Саюза беларускіх мастакоў **Аляксандр Фінскі** падкрэсліў унікальнасць многіх экспанаваных твораў.

"Бо гэта партрэты канкрэтных жывёл, творча інтэрпрэтаваныя скульптарам. У яго работах зафіксаваны для нашчадкаў натуральныя вобразы жывой прыроды на мяжы стагоддзяў", — сказаў Фінскі.

Мастацтвазнаўца **Таццяна Бембель** падкрэсліла універсальнасць мастака, які сапраўды выступае ў розных іпастасях: скульптара, майстра бронзавага ліцця і ювеліра. Паводле яе слоў, творы С.Бандарэнкі сведчаць пра яго значныя магчымасці як скульптара-манументаліста, які калісьці пабудуе ў сталіцы Беларусі вялікі конны помнік. Выстава будзе адкрыта да 17 студзеня 2004 года.

Марат ГАРАВЫ.

Інспектар ДАІ выкрадаў машыны

Як паведаміў БелаПАН супрацоўнік аддзела Аляксандр Стрыгалёў, днямі ўзбуджана крымінальная справа па фактах выкрадання дзесяткаў аўтамабіляў былым інспектарам ДАІ Маскоўскага раёна Мінска Н. Падпалкоўнік міліцыі Вячаслаў Тумар і яго калега, маёр Віктар Бахановіч, выйшлі на след кваліфікаванага аўтамабільнага злодзея падчас расследавання ў Клецкім раёне крадзяжу з прыватнага гаража аўтамабіля маркі "Форд-Сіера". На допытах Н. паказаў, што два гады запар выкрадаў усё, што было кепска прыпаркавана на вуліцах або ненадзейна захоўвалася ў гаражах. Аддаваў перавагу, канешне, замежным маркам. Ведаючы некаторыя тонкасці працы ДАІ, хутка легалізоўваў выкрадзеныя аўто, выкарыстоўваў ранейшыя сувязі для праходжання імі тэхагляду. Прадаваў машыны, як правіла, за бясцэнак.

Алесь НІКАЛАЙЧАНКА.

АСОБА

Ён — святар, грамадскі дзеяч, перакладчык, асветнік, вучоны-тэолаг, адмысловы прамоўца, абаяльны свецкі чалавек, які быццам магніт прыцягвае да сябе ўвагу і сімпатыю ў любым асяроддзі. Як жа звяртацца да ксяндза-магістра Уладзіслава Завальнюка? А так, як ён — кансультант па касцёльных справах 33-серыйнай гістарычнай меладрамы "Пракляты ўтульны дом" — вучыў звяртацца акцёраў, што выконвалі там ролі святароў, —

Велебны ксёндз

Артыст, які ў серыяле "Пракляты ўтульны дом" іграў Старога ксяндза, быў сапраўды стары: акцёру Рускага тэатра Іосіфу Ражбе тады ішоў 87-мы год. Бясколерныя вочы, дрыготкая ўсмешка, сівыя пасмачкі з-пад чорнага берэта, замаруджаная рэакцыя, але разам з тым мудрыя парады — ад усёй ягонай постаці веяла дабрынёй і міласэрнасцю.

Выканаўца ролі Новага ксяндза — акцёр Тэатра лялек Аляксандр Васько — быў зусім іншы: сухі, крыху гарбаносы, падцягнуты; амаль бязгубы. Быццам прарэзаны ляззом рот выракаў жорсткія, занадта правільныя, безапеляцыйныя сентэнцыі — гэткі тыповы іезуіт. Абодва выканаўцы — выдатныя артысты — дакладна падыходзілі да сваіх роляў.

...Агледзеўшы акцёраў, Уладзіслаў Мацвеевіч загадаў прынесці камплекты адпаведнага адзення: для службы, хатнія і зімовыя. Калі тыя апрануліся, доўга і ўважна пазіраў на абодвух, а потым ціха шапнуў мне:

— Яны больш падобныя на ксяндзоў, чым я...

Сапраўды, Уладзіслаў Завальнюк — круглатвары, крыху рудаваты, рухлівы, заўсёды са шчырай добразычлівай усмешкай, якую адно толькі "пастырскай" не хочацца называць. З таго сакавіка 1994 года і пачалося нашае знаёмства.

...Чырвоны касцёл з юнацтва вабіў мяне: спярша я марыў працаваць на кінастудыі, якая там некалі месцілася, пасля хацеў стаць сябрам Саюза кінематаграфістаў, які пасля студыі заступіў у памяшканне. Усё здзейснілася! Таму памяшканні касцёла былі мне добра знаёмыя. Неяк, седзячы ў кабінеце Завальнюка, дзе некалі вёў пасяджэнні праўлення СК народны артыст Уладзімір Корш-Саблін, пачуў я ў нетаропкім маналогу ўспаміны і мудрыя развагі Уладзіслава Мацвеевіча — велебнага ксяндза, паважанага ў Беларусі святара.

Тыя старонкі ягонага жыцця, што — сустрэча за сустрэчай — прыадчыняліся перада мной, далібог, маглі б стаць эпізодамі дэтэктыва з закручаным сюжэтам. Незразумела было толькі: як ён здолеў пасля перажытага захаваць такую светлую ўсмешку?

* * *

На пачатку 70-х, у змрочныя для ўсіх вернікаў гады, Завальнюк быў адзіным каталіцкім святаром на ўсю Малдавію. Смерць, канешне, вялікае гора, але гэта была адзіная нагода, калі ўлады давалі дазвол на набажэнствы. І вось на пахаванне зусім незнаёмага чалавека сталі збірацца сотні вернікаў, каб памаліцца Богу разам са святаром.

Было, што ён выязджаў з Кішынёва ў калясцы матацыкла ў адсочаным міліцыяй напрамку, а недзе пасярод кукурузнага поля патаемна перасаджваўся ў дабітую легкавушку, распластаўшыся на заднім сядзенні, ці ў сялянскі воз-каруцу — і ехаў зусім у іншым напрамку. А ў калясцы матацыкла каціўся ў літаральным сэнсе лялька, збіваючы са следу "органы" і супакойваючы ўладу, што вяла люты пераслед ксяндза, які нёс Слова Божае. Яно ўзрушвала людскія сэрцы больш, чым партыйная жуйка.

І — зусім ужо дэтэктыўная, з адценнем камізму сітуацыя: святару даводзілася часам нават пераапранацца... у жаночае адзенне — ізноў жа, каб усыпіць пільнасць міліцыі, якая адсочвала кожны крок ксяндза. А колькі было налётаў міліцыі на начныя патаемныя набажэнствы ў якой-небудзь сельскай хаце з занавешанымі вокнамі ці пры свечцы ў сутарэнні, між віннымі бочкамі! Набажэнства ішло па-малдаўску, ксёндз Уладзіслаў заўсёды размаўляе з вернікамі на іх мове.

Цярпенне ўлад урэшце лопнула; яго арыштавалі і выслалі ў цалінны Казахстан, дзе неўтаймаваны святар працягваў сваю місіянерскую дзейнасць. Далей быў ужо сумнавядомы Магадан.

***

У час адной з нашых гутарак Уладзіславу Мацвеевічу ў кабінет прынеслі асобнікі кнігі "Сатана — самы небяспечны вораг чалавека", якая выйшла з друку ў перакладзе з польскай самога Завальнюка. Зразумела, чаму ойча ўзяўся за пераклад вялікай працы — там былі раздзелы, якія яго хвалявалі: "Хамства", "Манкурцізм", "Зазнайства — зброя ў руках сатаны". Першы асобнік кнігі быў надпісаны мне: "...з верай, што Дабро і Справядлівасць заўсёды перамагаюць у кожным чалавеку".

Казані Уладзіслава Завальнюка, якія яшчэ не так даўно штотыднёва гучалі па радыё, былі вельмі папулярныя, выклікалі водгук, людзі пісалі яму і ў рэдакцыю лісты. І не толькі ад блізкасці і зразумеласці думак прапаведніка шырокай аудыторыі, але і таму, што ў кожным слове гучала непадробная шчырасць і перакананасць. Ён лёгка пераходзіць з польскай на беларускую ці рускую, ведае еўрапейскія мовы.

Сутарэнні Чырвонага касцёла ператвораны дзякуючы яму ў моцны культурны цэнтр: тут і нядзельная школа для дзетак, і ўсемагчымыя заняткі па інтарэсах, дзіцячыя мастацкія калектывы. Цудоўным чынам у кароткі час сабрана вялікая бібліятэка з чытальнай залай. Тут канцэрціруюць выдатныя музыканты — на сцэне залы на 200 месцаў добры раяль, ставяць спектаклі тэатр "Зьніч" і іншыя калектывы, велікодную містэрыю паказвае дзіцячы харэаграфічны гурт "Беларусачка"; ладзяцца выставы твораў беларускіх майстроў пэндзлю.

Ойча вельмі заняты: вялікая касцёльная гаспадарка, грамадская і місіянерская дзейнасць патрабуюць шмат увагі, сіл і часу. Але ён гатовы спыніцца каля кожнага прыхаджаніна, выслухаць, блаславіць, дапамагчы...

***

...Па сюжэце серыяла "Пракляты ўтульны дом" Стары ксёндз адлятае ў нябыт, Новы памірае, не вытрымаўшы мясцовых, так і не зразуметых ім уражанняў і сітуацый. Але па сцэнары для 30-й серыі спатрэбіўся выканаўца ролі яшчэ аднаго, заезджага ксяндза. Яму належыць справіць імшу па старым шляхціцу, гаспадару Дома (тое была трагічная роля ў выдатным выкананні Віктара Тарасава). Кансультант — Уладзіслаў Завальнюк — павінен быў навучыць артыста іграць святара... Але тут шчаслівая думка падказала мне:

— Велебны ксёнжа, лічу, лепей за вас самога ніхто не выканае гэтай ролі.

Ён спачатку рашуча адмовіўся. Але яшчэ не ведаў, што такое настойлівасць рэжысёра, апантанага ідэяй: угаворы былі доўгімі і бурлівымі, а скончыліся тым, што я пакінуў яму сцэнар 30-й серыі...

З веданнем тэкста прыехаў ён у вёску Варонча — паводле падання, яе апісаў Адам Міцкевіч у "Пане Тадэвушы". Там, у цэнтры сучасных могілак з абавязковымі кратамі-агароджамі, цудам захавалася паўста помнікаў, якім па 100, 150 гадоў і болей: мармуровыя стэлы, чыгунныя крыжы, бронзавыя скульптуры — сапраўдныя творы мастацтва!

Іграць Уладзіславу Мацвеевічу не было патрэбы: звычайная імша, потым размова з галоўнай гераіняй Саламеяй: супакойваючы і настаўляючы дзяўчыну, якая страціла жыццёвую апору, святар умацоўвае яе веру, лекуе Словам Божым:

— Няма пустэчы... І быць не можа!.. А калі пусцее душа, яе тут жа запоўніць цемра. Ты згодная са мной?

Узгадваеце, як пераклікаецца гэта з тэмай кнігі, што пераклаў ксёндз-магістр? А далей, па сюжэце фільма, ён папікае галоўную гераіню ў страце веры — правільнымі словамі, але ўжо неяк мімаходзь. Адчуваецца, што Заезджы ксёндз не імкнецца глыбока ўнікнуць у мясцовыя заблытаныя справы. Гаворыць цяпер таропка, фармальна: адчувалася, што ў ксяндза сёння наперадзе яшчэ некалькі хаўтур і вяселляў... Гэта была ўжо чыста акцёрская задача, якую выдатна вырашыў Завальнюк, таленавіты ва ўсіх праявах... Канешне ж, касета з "ягонай" серыяй была прэзентавана нашаму выдатнаму кансультанту. З тае пары ў мяне захаваўся ягоны дар — тоўстая свечка, якую запальваю ў хвіліны роздумаў.

***

Я, праваслаўны, прыходжу да ксяндза-каталіка за парадай і душэўным словам, запрашаю на свае творчыя вечарыны і прэм'еры, якія ён ахвотна наведвае. У шматканфесіянальнай Беларусі Уладзіслаў Завальнюк — прыкметная, значная асоба, якая гуртуе вакол сябе ўсіх, хто імкнецца да слова Божага і жадае жыць па яго законах, узвышацца душой і рабіць дабро.

Уладзімір АРЛОЎ,
кінарэжысёр.
Фота ByMedia.net

***P.S.** Набліжаецца вялікае свята хрысціян па календары каталіцкай канфесіі: 25 снежня — Нараджэнне Хрыстова. Шчыра віншуем ад імя рэдакцыі і чытачоў "Народнай волі" шаноўнага Уладзіслава Завальнюка — ксяндза-магістра Чырвонага касцёла — і ўсіх вернікаў-каталікоў!*

Хотите «зеленый» автомобиль?

Минским автомобильным заводом совместно с Белорусской ассоциацией международных автомобильных перевозчиков разработана "Программа обновления подвижного состава для международных перевозок техникой отечественного производства".

Первым примером выполнения вышеуказанной программы явилось решение одного из крупнейших членов БАМАП — транспортной компании ОАО "Брестинтертранс" приобрести через заводскую лизинговую компанию 5 автомобилей МАЗ-544069 и 10 полуприцепов МАЗ-975830 на общую сумму 387.960 долларов США. **Данные автомобили соответствуют самым жестким европейским требованиям по экологии (ЕВРО-3), действующим в настоящее время в странах ЕЭС. Технико-экономические параметры автомобильной техники соответствуют лучшим импортным аналогам и значительно предпочтительнее по цене.**

Следующие сделки не заставят себя ждать. РУП "МАЗ" в портфеле заказов на 1 квартал 2004 года уже имеет значительное число заявок от белорусских автомобильных международных перевозчиков на свою "зеленую" технику.

МЫСЛИ ВСЛУХ

Россиянка в государственной идеологии Беларуси не разобралась

Вместе с дочкой встречал с поезда знакомую, которая после провозглашения Беларусью независимости в Минске еще не была. Для русских во времена СССР на всей территории Союза языковых проблем не было, но ныне женщина немного беспокоилась: сможет ли тут ориентироваться, ведь, наверное, все по-белорусски.

К неописуемому своему удивлению белорусских слов ни от кого не услышала. Мы, друзья молодости, разумеется, говорили с ней на русском. Понятно было общение на русском в билетной кассе, где компостировали проездной документ. Но когда мы вошли в метро и гражданка России не увидела надписи на белорусском, недоумению не было предела.

А уж удивление россиянки, когда она не услышала белорусской речи на белорусских телеканалах, было и вовсе непередаваемым: ведь столько слышала о разгуле белорусского национализма.

Долго объяснял я нашей калужской гостье, что такова государственная идеология и практика нынешних белорусских властей: гони все белорусское! Но в чем же все-таки смысл всего этого, она, похоже, так и не уразумела.

Да и как понять, если и на улице белорусской речи совсем не слышно...

Валерий ЩУКИН.

ЭКОНОМИКА

Повышены цены на муку

Новые отпускные цены на муку пшеничную хлебопекарную установлены решением Миноблисполкома от 8 декабря 2003 г. № 928. Тонна муки высшего сорта стоит 564.000 руб. без НДС (ранее — 525.000 руб.), первого сорта — 408.000 руб. (ранее — 380.000 руб.), второго сорта — 253.500 руб. (ранее — 236.000 руб.).

Цель повышения не изменилась — улучшение финансового состояния Борисовского, Молодечненского, Слуцкого комбинатов хлебопродуктов, а также ОАО "Минскоблхлебопродукт".

В Гомеле новые коэффициенты арендной платы

Гомельский областной исполнительный комитет решением от 21 ноября 2003 г. № 770 утвердил повышающие коэффициенты арендной платы.

За площади, арендуемые для организации общественного питания (кроме организации питания в детских дошкольных учреждениях и учебных учреждениях национальной системы образования), к базовым ставкам арендной платы установлен коэффициент 1,5. Коэффициент 2 установлен для площадей, арендуемых для организации розничной торговли в подземных переходах, а также для размещения свадебных салонов, фотостудий, организации услуг саун, соляриев. Коэффициент 3 установлен за площади, арендуемые для размещения интернет-клубов, бильярдных залов, боулинг-клубов, мастерских по ремонту часов, телевизионной и радиотехнической аппаратуры, телефонов, ювелирных мастерских, кабинетов нетрадиционной медицины, массажных кабинетов. Тот же коэффициент действует при аренде площадей, используемых для оказания риэлторских, туристских, компьютерных услуг и услуг по изготовлению ксерокопий.

Коэффициент 4 установлен за площади, арендуемые для размещения магазинов по продаже автозапчастей, автомобилей, аудио-видео кассет, цветочной продукции, средств мобильной связи; для размещения пунктов по прокату автомобилей, оказания услуг сотовой связи и организации игорного бизнеса. Этот же коэффициент — 4 — применяется юридическими лицами и индивидуальными предпринимателями, которые зарегистрированы за пределами Гомеля, если они не создали в Гомеле филиалы или подразделения с обособленным балансом (кроме организаций, создавших фирменные продовольственные магазины).

Самый высокий коэффициент — 5 — установлен для площадей, арендуемых в целях организации залов игровых автоматов. Коэффициенты действуют как в отношении юридических лиц, так и индивидуальных предпринимателей.

Информационное агентство Владимира ГРЕВЦОВА.

ИЗ ПЕРВЫХ УСТ

Григорий ГИТЛИЦ:

«Неважно, какого цвета кошка. Важно, чтобы она ловила мышей»

*В последнее время жители Минска стали находить в своих почтовых ящиках бюллетени и листовки, подписанные гражданской инициативой "Партнерство". Об этом нам сообщили некоторые наши читатели. Странно, но ни рекламы, ни привычных политических лозунгов в этих бюллетенях нет. Но есть попытка решить конкретные проблемы, которые волнуют жителей конкретного района. По "горячей линии" "Партнерства" я связалась с одним из его активистов **Григорием ГИТЛИЦЕМ**.*

— Григорий, какие цели преследует ваша гражданская инициатива?

— Мы хотим объединить граждан и научить их эффективно отстаивать свои права, добиваться от чиновников исполнения должностных обязанностей. Мы хотим научить граждан рационально и осмысленно выражать свою волю на выборах.

— А поконкретнее, пожалуйста...

— Постараюсь объяснить. У нас, к примеру, выборы проводятся по мажоритарной системе, то есть любой депутат в первую очередь является представителем жителей определенной территории. И работа для блага этих людей является его основной обязанностью. В первую очередь это, конечно, относится к депутатам местных советов, но и депутаты Палаты представителей наряду с решением общегосударственных задач должны значительную часть своего времени уделять практическим нуждам своих избирателей. Мы хотим, чтобы каждый кандидат в депутаты понимал, что вспомнить о своих избирателях ему придется на следующий же день после избрания, а не за неделю до следующих выборов. И мы ему в этом поможем.

— Какую реальную помощь может оказать "Партнерство"?

— Реально "Партнерство", фиксируя и анализируя обращения граждан, разработало определенную методику законного воздействия на должностных лиц. После этого "воздействия" у них не остается другого выхода, кроме как либо исполнять свои обязанности перед гражданами, либо публично продемонстрировать свою некомпетентность и несостоятельность. К слову сказать, ни одно из тех обращений, за которые мы беремся, мы не бросаем на полпути.

— Кто чаще всего обращается к вам за помощью?

— По "горячей линии" к нам обращаются как раз те самые люди, которые отчаялись самостоятельно пробить стену безразличия чиновников.

— Неужели все граждане, позвонившие на "горячую линию", действительно верят в то, что вы можете помочь? Или это просто крик отчаяния?

— Многие на самом деле обращаются к нам, как к последней инстанции, уже испробовав до этого все способы решить свою проблему. Другие звонят просто выговориться и выплеснуть то, что накипело. Удивительно, но многие вопросы были бы давно решены, если бы чиновник выделил 2—3 минуты на краткую устную консультацию или один телефонный звонок. Однако делать это приходится нам. Но есть и очень серьезные вопросы, для решения которых необходимо привлекать и прессу, и даже депутатов Палаты представителей.

— Как власть реагирует на ваши действия?

— При официальном общении реагирует достаточно настороженно. Что же касается неформального общения, то случается всякое: от прямых угроз по телефону "горячей линии" до вполне доброжелательной реакции. Хотелось бы добавить, что для нас не имеют значения политические предпочтения того или иного депутата. Главное, чтобы он работал на благо своих избирателей. Как говорится, неважно, какого цвета кошка. Важно, чтобы она ловила мышей.

— Работают ли в других регионах страны подобные инициативы?

— "Партнерство" не имеет единого центра. Подобные инициативы существуют во всех областных центрах и многих крупных городах страны. Что, кстати, свидетельствует о том, что граждан уже "достало" наплевательское отношение чиновников к людским проблемам.

— Можете ли привести несколько примеров активности "Партнерства" в регионах?

— В Любани мы провели сбор подписей за решение проблемы освещенности улиц, и есть высокая доля уверенности, что вопрос будет решен положительно. В Логойске таким же путем разрешается неприятная ситуация с горячей водой и отоплением. В Пружанах мы провели исследование "Проблемы округа и города", которое выявило большое количество вопросов, волнующих горожан, — это и длительное отсутствие капремонта в жилых домах, и отсутствие мест для парковки личного автотранспорта, и так далее. Словом, стараемся помочь гражданам решить проблемы, которые их непосредственно волнуют...

Беседовала Наталья ГАК.

ЭКСПЕРТИЗА

Откат в империю. Совсем не либеральную

Андрей ФЕДОРОВ,
эксперт Международного института политических исследований (Минск)

Как и следовало ожидать, выборы в Государственную думу Российской Федерации привлекли чрезвычайно большое внимание во всем мире. Практически все ведущие мировые средства массовой информации широко комментируют результаты этого события, справедливо расценивая их как значительный успех Кремля, которому удалось провести в нижнюю палату парламента весьма значительное количество своих сторонников. Разумеется, не остались без внимания как явный провал коммунистов и правых, так и успех партии Жириновского и блока "Родина" Глазьева и Рогозина. Анализ причин такого отката России назад следует оставить российским специалистам. У граждан же Беларуси итоги данного мероприятия наибольший интерес вызывают преимущественно с точки зрения его возможных последствий для нашей страны.

Действительно, поражение демократических партий и значительное увеличение представительства сторонников националистических сил в нижней палате российского парламента вызывают серьезное беспокойство. То, что практически во всех слоях российского общества наблюдалось заметное возрождение имперского менталитета, уже давно отмечается многими экспертами. И вот теперь эти выводы получили весьма наглядное подтверждение. Так как для Запада результат выборов в Госдуму определенно является негативным, можно считать, что он в этом плане получил очередное предостережение от слишком большой эйфории по поводу демократического развития России. Неясно, правда, насколько он усвоит этот урок. А вот поскольку в нашей стране у власти и оппозиции существуют принципиально различные представления о демократии и потенциальных отношениях с восточным соседом, то ситуация выглядит не столь однозначно.

Думается, не требует доказательств и объяснений тот факт, что для белорусского руководства грядущее отсутствие в Думе представителей "Яблока" и особенно Союза правых сил, являющихся жесткими критиками его внутренней политики и наиболее последовательными оппонентами по всем вопросам белорусско-российской интеграции, является положительным моментом. Однако, пожалуй, этим и исчерпываются возможные приобретения. Список потерь представляется гораздо более внушительным.

Резко сократилось представительство самых твердых сторонников предлагаемого Александром Лукашенко варианта строительства союзного государства — коммунистов. Конечно, в последнее время их поддержка была исключительно моральной, но все же наличие в союзниках крупнейшей фракции Думы придавало определенный вес позиции официального Минска. ЛДПР и "Родина", без сомнения, будут разыгрывать националистическую карту, где Беларуси отводится роль субъекта федерации. Точка зрения Владимира Вольфовича хорошо известна, а последние *высказывания Дмитрия Рогозина в адрес белорусского лидера* позволяют и его отнести к числу "ястребов". Значительное число мандатов у этих двух фракций хотя бы в некоторой степени сможет влиять на принимаемые в отношении Беларуси решения.

Наконец, в свете далеко не лучшим образом складывающихся в последнее время отношений с Кремлем едва ли обрадовало официальный Минск и резкое укрепление позиций партии власти. Таким образом, нынешний расклад сил дает основания предполагать, что теперь давление Москвы на Беларусь может быть усилено по всем направлениям.

С другой стороны, для части белорусской оппозиции, особенно праволиберального направления, отсутствие партнеров в высших органах власти России, безусловно, представляет значительную потерю. Пока неясно, в какой степени такое развитие событий характеризует фактическое отлучение российских правых либералов от Кремля. Несомненно, однако, что если какое-то влияние на Владимира Путина у них и было, то теперь его существенная часть будет утеряна. Впрочем, из отдельных высказываний Чубайса и Немцова и раньше можно было сделать вывод, что они не видят для Беларуси иного пути, *как быть снова втянутой в империю, только на сей раз уже "либеральную"*, вместе с которой у нас начнутся и движение в Европу, и демократизация.

Об империи уже можно смело говорить, вот только с ее либерализмом возникли существенные проблемы. Да и в Европу Россия, похоже, отнюдь не стремится. Не исключено, однако, что для нас это и к лучшему: может, избавимся, наконец, от синдрома "младшего брата" и перестанем искать особый путь в нормальное общество. Польша и страны Балтии уже продемонстрировали, что для этого следует делать, и у них вряд ли сейчас по поводу российских выборов возникает серьезное беспокойство.

("Белорусские новости".)

ЧТО ПРОИСХОДИТ В МИРЕ

Джордж Буш предложил казнить Саддама Хусейна

Президент США Джордж Буш заявил, что бывший иракский лидер Саддам Хусейн заслуживает смертной казни за все свои преступления. "Посмотрим, какой ему вынесут приговор, хотя лично мне кажется, что он заслуживает высшей меры за то, что он сделал своему народу. Я считаю, что он палач, убийца, у них там были пыточные камеры. Это отвратительный тиран, который заслуживает справедливого наказания. Предельно справедливого", — сказал президент США. "Но решать это, разумеется, должен не президент США, а граждане Ирака в той или иной форме", — отметил Буш. По его словам, американцам не следует принимать участия в процессе, так как иракцы и сами в состоянии осудить его.

Буш высказал свои соображения всего через день после того, как заявил о том, что его точка зрения по этому вопросу не играет никакой роли. Однако, как отмечает Би-Би-Си, президент решился на это, так как его позиция по отношению к Хусейну может оказать решающее влияние на решение суда.

Белый дом утверждает, что Хусейн несет ответственность за гибель 300 тысяч человек.

В Багдаде взорван автобус с пассажирами

В Багдаде взорван бензовоз и находившийся рядом автобус с пассажирами, передает агентство Рейтер. Как сообщили в полиции, бомба была заложена на дороге. По предварительным данным, в результате теракта погибли по меньшей мере 17 человек, еще несколько получили ранения. Агентство Ассошиэйтед Пресс сообщает о еще одном взрыве, который произошел рядом с железнодорожной станцией в другом районе иракской столицы. Подробности пока неизвестны.

После ареста бывшего президента Ирака Саддама Хусейна, захваченного американским спецназом, в Ираке произошла целая серия терактов. Около полицейского участка в городе Халидия взорвался заминированный автомобиль, погибли 17 человек. Позднее в разных районах Багдада прогремели три мощных взрыва. Террористы взорвали заминированные машины рядом с двумя полицейскими участками в иракской столице.

Всемирный банк возобновил кредитование Украины

В Киеве первый вице-премьер Украины Николай Азаров и директор Всемирного банка по Украине, Беларуси и Молдове Лука Барбоне подписали соглашение о втором Программном системном займе в размере 250 миллионов долларов США. Совет директоров Всемирного банка 9 декабря 2003 года утвердил второй транш займа для Украины, который должен быть направлен на поддержку правительственной программы структурных реформ. В соответствии с этим соглашением Украина сначала получит 75 миллионов долларов, остальные 175 миллионов Всемирный банк должен выделить в первом квартале 2004 года.

Общая сумма займа, предоставляемого Украине Всемирным банком, составляет 750 миллионов долларов. Он выделяется сроком на 20 лет с 5-летним безвозмездным кредитным режимом.

В Бразилии пассажирский автобус сорвался с утеса, погибли 20 человек

На юго-востоке Бразилии пассажирский автобус сорвался с утеса, в результате погибли по меньшей мере 20 человек, еще 42 получили ранения. По словам бразильских полицейских, пострадавшие находятся в серьезном состоянии. Автобус следовал из города Сан-Паулу в респектабельный на северном побережье страны город Форталеза. Многие пассажиры автобуса направлялись в Форталезу праздновать Рождество и встречать Новый год на одном из пляжных курортов, расположенных в этом городе.

Недалеко от города Диамантина в штате Минас-Жерайс водитель автобуса не справился с управлением, и машина, съехав с автострады, рухнула с утеса высотой около 40 метров.

Швейцарский парламент признал факт геноцида армян Турцией

Нижняя палата парламента Швейцарии признала геноцид армянского народа Турцией во времена Оттоманской империи. Швейцарские парламентарии 107 голосами против 67 приняли резолюцию о признании "трагических событий, приведших к гибели огромного числа армян" в 1915—1918 годах, признав, таким образом, факт геноцида со стороны Турции. Однако это решение парламента не предусматривает обязательного признания геноцида армян правительством Швейцарии.

Реакция Турции, как сообщает Франс Пресс, последовала незамедлительно. Министерство иностранных дел этой страны назвало решение швейцарского парламента "искажением исторических фактов" и заявило, что это приведет к негативным последствиям для двусторонних отношений.

В честь Гейдара Алиева в Баку построят мавзолей

Власти столицы Азербайджана Баку планируют построить мавзолей в честь бывшего президента страны Гейдара Алиева, сообщает Франс Пресс. Как заявил мэр Баку Хаджибала Абуталыбов, мавзолей будет возведен на месте могилы Алиева, а в самой восточной точке города появится статуя бывшего президента.

Кроме того, перед зданием Министерства национальной безопасности будет установлен бюст Алиева, а на фасаде появится барельеф с изображением бывшего лидера Азербайджана.

В Литве собрали нужное количество подписей для импичмента президенту

Лидер фракции оппозиционного Союза либералов и центра в парламенте Литвы Элигиюс Масюлис сообщил, что для начала процедуры импичмента президенту страны Роландасу Паксасу собрано необходимое количество голосов. Как рассказал Масюлис, под документом, в котором содержится обоснование для отстранения президента от должности, поставили подписи 85 членов сейма.

По словам лидера фракции, теперь импичмент Паксасу становится вполне реальным. Согласно литовским законам, глава государства может быть смещен со своего поста, если за это проголосуют не менее 85 членов сейма.

Мадонна издает совсем недетскую книгу

Мадонна, уже издавшая две книги сказок, написала новую книгу. Однако это издание не предназначено для детей — ограниченный тираж будет распространен только среди поклонников певицы. Предыдущие творения Мадонны — книги сказок "Английские розы" и "Яблоки мистера Пибоди" — разошлись огромными тиражами в 100 странах мира, приблизившись к абсолютному рекорду, установленному Джоан Роулинг.

52-страничный альбом под названием "Nobody knows me" (Никто не знает меня) содержит редкие фотографии поп-звезды, комментарии к ним, которые написала сама Мадонна, а также несколько ее высказываний.

Под Новый год московских водителей нарядят снегурочками

В новогодние праздники 500 водителей московских троллейбусов и автобусов будут выходить на работу в костюмах Деда Мороза и Снегурочки в течение шести дней. "Подобное новшество — эксперимент, он пройдет в столице с 28 декабря по 2 января, — сказал руководитель комплекса городского хозяйства Петр Аксенов, — и мы надеемся, что он поможет создать в городе праздничную новогоднюю атмосферу и, если он понравится москвичам и гостям столицы, то будет продолжен и в будущем".

Саддам Хусейн: хроника преступлений

(Окончание. Начало в №239-240)

Курс на войну

Саддам Хусейн обрел всю полноту власти в Ираке в результате путча 1979 года. Он сразу же привел свою страну к катастрофе и кровопролитию восьмилетней войны с Ираном. В результате авантюризм Саддама стоил жизни более 300 тыс. иракцам при общем числе погибших, превышающем один миллион человек, и обременил Ирак непосильными долгами, общая сумма которых может превышать 60 млрд. долларов.

Невзирая на свой впечатляющий провал в попытке достижения единственной военной цели против Ирана и стремясь взять под свой контроль нефтяные ресурсы Персидского залива, Саддам вновь предпочел безрассудно пролить кровь и разбазаривать богатство своего народа. В августе 1990 года он вторгся в Кувейт и угрожал дальнейшей агрессией против Саудовской Аравии и других государств Персидского залива. Международная коалиция государств одержала победу над его войсками и освободила Кувейт в результате войны в Персидском заливе 1991 года, но эти семь месяцев оккупации продемонстрировали всему миру жестокий характер иракского режима. Длинный перечень ужасных историй об иракской оккупации Кувейта позволяет провести мрачные параллели с пытками и убийствами в самом Ираке, о которых сообщается в сегодняшних докладах правозащитных организаций. Один кувейтец, который остался в Кувейте, чтобы сопротивляться оккупантам, охарактеризовал иракские силы безопасности просто как "машину для убийств".

Более 1,5 млн. человек — примерно две трети довоенного населения Кувейта — были принудительно высланы из страны. Когда они вернулись вместе с коалиционными силами, они обнаружили свою страну разграбленной и сожженной, поскольку иракские оккупанты дочиста разворовывали все попадавшиеся им здания, включая школы, библиотеки, больницы и музеи. Прежде чем иракские вооруженные силы были побеждены и изгнаны, они успели разрушить и разграбить всю страну.

В соответствии с требованиями принятых впоследствии резолюций ООН часть награбленного — в основном собрания музейных экспонатов — была возвращена Кувейту, и международное сообщество заставило Ирак выплачивать военные репарации в процентах от своих доходов от продажи нефти. Но многие бесценные экспонаты, музейные архивы и другие похищенные изделия — и, что самое ужасное, кувейтские граждане — до сих пор числятся пропавшими без вести.

К началу суда над Хусейном в Ираке восстановят смертную казнь

Суд над бывшим президентом Ирака Саддамом Хусейном, вероятно, начнется в июле следующего года, сообщает британская газета Daily Telegraph. Рассмотрением дела Хусейна займутся 25 иракцев из состава специальной судебной комиссии, назначенной американцами.

После свержения диктаторского режима по инициативе Великобритании в Ираке было приостановлено исполнение смертных приговоров. Тем не менее временные коалиционные власти пообещали, что возобновление практики смертной казни в Ираке произойдет в течение ближайших шести месяцев. Это означает, что смертный приговор может быть вынесен и бывшему иракскому президенту.

Многие иракцы уже выразили положительное мнение по отношению к возможной казни Саддама Хусейна. "Мы хотим, чтобы Саддам получил то, что заслуживает. Я уверен, что в ходе справедливого суда ему будут вынесены сотни смертных приговоров, поскольку он ответственен за все преступления в Ираке", — заявил представитель Высшего совета исламской революции в Ираке Амар аль-Хаким.

ЗЕРКАЛО

Его бесславный конец — урок диктаторам

Арест Саддама Хусейна — главная тема средств массовой информации всего мира

Британская газета "Файнэншл таймс" в редакционной статье пишет, что *"видеозапись, транслировавшаяся по всему миру, была лучше, чем любое разрушение какой-либо статуи. Саддам Хусейн, один из самых ужасающих диктаторов современности, был буквально вынут из норы. Диктатор, захваченный без единого выстрела, был унижен на глазах всего иракского народа"*. Как пишет газета, арест Саддама Хусейна закрывает одну из самых ужасных глав в арабской истории.

Другая **британская газета "Гардиан"** замечает: человек, который устрашал миллионы, который строил дворцы, статуи и распространял о самом себе величественные легенды, человек, который надеялся стать во главе всех арабов, выглядел старым, усталым и больше всего похожим на бродягу. В отличие от своих собственных сыновей, Саддам Хусейн даже не пытался оказать сопротивление. Несмотря на то, что в течение долгого времени он заявлял, что именно он — спаситель гордости арабов и что его никогда никто не возьмет живым, он сдался без единого выстрела.

"Может быть, — пишет "Гардиан", — *достигнув 66 лет, он больше не готов на подвиги. Может быть также, что Саддам Хусейн был просто трусом. Но его правление подошло к концу. Будущее Ирака будет решаться без него. А Саддам должен еще многое объяснить о прошлом своей страны"*.

"Индепендент" подчеркивает: важно, что Саддам Хуссейн захвачен живым, а не был убит. Теперь он может предстать перед судом — а этот процесс будет важен не только с точки зрения международного права, но и в деле восстановления Ирака. *"Лучше всего было бы, если бы Саддама судили в Ираке сами иракцы,* — полагает газета. — *Было бы еще лучше, если бы в этом процессе приняло участие международное сообщество"*.

"Таймс" напоминает: *"Очень редко чудовища истории отвечают за свои преступления. Гитлер застрелился. Сталин умер. Пол Пот сбежал в джунгли. Со времен процесса Эйхмана в Иерусалиме еще ни один человек, несущий ответственность за столь массовые убийства, не был захвачен живым и не предстал перед судом"*. Далее она делает такой вывод: *"Саддам Хусейн — человек, который в течение 30 лет систематически терроризовал свою собственную страну, который использовал ядовитые газы против курдов и убивал тысячи шиитов, человек, который начал три катастрофические войны, человек, который превратил процветающую страну в пустыню, — он должен теперь ответить за свои преступления"*.

Еще одно **британское издание "Дейли Телеграф"** пишет, что американская миссия — воссоздать демократический Ирак — сдвинулась на гигантский шаг вперед. И не только потому, что Саддам Хусейн захвачен, но и изза того, как именно это было сделано. *"Тиран, который строил из себя нового Саладина, был вытащен из норы наподобие барсука и затем без каких-либо протестов позволил американским военным врачам взять у него анализ ДНК"*.

Но больше всего от захвата Саддама выиграет народ Ирака, считает газета. То же самое можно сказать и о населении остальных диктаторских режимов, которые теперь наглядно увидели, что деспотов можно свергнуть, заявляет "Дейли телеграф".

Австрийская газета "Курир" отмечает: *"Его клан грабил народ, его спецслужбы терроризировали страну. По его приказу потенциальных конкурентов и политических противников тысячами бросали в тюрьмы, пытали и убивали; повстанцев травили газом; планомерно уничтожали целые народы. Он втянул страну в три войны. На нем лежит ответственность за гибель более двух миллионов людей. Видеозапись ареста этого преступника показывает заросшего, неухоженного Саддама Хусейна, дрожащего за свою жизнь. Жалкая фигура, не имеющая ничего общего с деспотом, не допускающим возражений. Это и есть истинный облик диктатора"*.

Американская "Бостон глоб", сравнивая Саддама с Гитлером и Сталиным, считает, что суд над ним должен быть справедливым, со всей имеющейся в наличии документацией о зверствах, пытках, массовых убийствах. Канан Макия, автор книги "Республика страха", давний враг режима Саддама и его партии — его слова приводят авторы редакционной статьи в бостонской газете — считает, что суд над ним не должен быть просто процессом над одним человеком, это должен быть суд над всей системой. Макия и его соратники собрали массу документов о массовых убийствах Саддама.

"Для народов Ближнего Востока, — продолжает тему другая **американская газета "Крисчен сайенс монитор"**, — *увидеть Саддама Хусейна перед справедливыми иракскими судьями будет означать не только освобождение региона от режима, порождающего террористов, но и создание демократического Ирака. Сам факт поимки наводившего когда-то страх на всех граждан и соседей должен служить напоминанием всем, кто живет под жестокой рукой не выбранных народом лидеров, что сила власти — не в личности или оружии, а в законах, избирательных бюллетенях и гражданских свободах — истинных гарантиях человеческого достоинства"*.

Немецкая газета "Цайт" пишет: *"Пусть его судьба послужит уроком и одновременно предостережением для тех, кто попытается подражать ему"*.

Австрийская "Штандард" пишет об аресте Хусейна как о "великом дне для Ирака". *"Саддам Хусейн, убийца десятков тысяч людей, был не только пойман. Он унизил своих сторонников тем, что позволил вывести себя из грязной норы, как овцу",* — считает газета. То, как он был арестован, служит более убедительной демонстрацией его конца, чем могла бы быть его смерть, продолжает издание. *"Этот человек не вернется и не сможет стать легендой",* — утверждает газета. Это был хороший день для президента США Джорджа Буша, потому что *"проклятие двух войн, выигранных в Афганистане и Ираке",* снято, делает вывод "Штандард".

В передовице **германской "Вельт"** выражается согласие с тем, что арест Хусейна дал новую надежду Ираку. *"Этот день будет отмечен в истории как великий день для населения Ирака, а также поворотный момент для союзников в их стремлении принести свободу послевоенному Ираку. Можно сказать, что Буш досрочно победил на выборах",* — утверждает газета. По мнению издания, сопротивление в Ираке теперь пойдет на убыль, так как возможность возвращения Хусейна исключена, а процесс восстановления страны войдет в новую фазу. Те европейские страны, которые считали, что Саддама никогда не найдут, ошиблись. *"Правительствам некоторых европейских стран пора начать рассматривать Ирак не только как угрозу, но и как возможность для сотрудничества",* — заключает "Вельт".

Би-Би-Си отмечает, что российская пресса не могла обойти вниманием арест в Ираке Саддама Хусейна. Однако большого энтузиазма в этой связи газеты не высказывают.

Так, **"Газета"** пишет, что произошло событие, *"без которого вторая иракская война не могла бы считаться ни победоносной, ни хоть сколько-нибудь оправданной"* и тут же язвит по поводу "победы американского оружия", которая стала возможна *"благодаря усилиям анонимного доносчика"*. Сам арестованный — *"изрядно постаревший, измученный и смирившийся со своей участью"* — похоже, вызывает у "Газеты" некоторое сочувствие. Зато она не жалеет черных красок в описании журналистов, собранных американцами на чрезвычайную пресс-конференцию и приветствовавших известие об аресте "самым натуральным воем и улюлюканьем".

Достается от "Газеты" и иракскому народу, "замечательному в своем непостоянстве". Издание напоминает, что в марте толпы иракцев потрясали оружием и сулили страшную смерть неверным, через месяц сбрасывали статуи Саддама и клялись в любви Бушу, в ноябре *"пинали ногами трупы погибших солдат коалиции"*, а после ареста Саддама *"высыпали на улицы с победными криками и пальбой"*.

"Независимая газета" отмечает, что пленение Саддама Хусейна не вызвало особого восторга у официальной Москвы. Поздравительных слов в Вашингтон никто не направил. На фоне того энтузиазма, с которым арест диктатора восприняли в мире в целом, Москва выглядит как-то особняком.

Подготовил к печати Алесь ДРАБЧУК.

ДУХОЎНЫ СКАРБ

Энцыклапедыя «Народнай волі», выпуск №76

Іван Фёдараў

Пачынальнік рускага і ўкраінскага кнігадрукавання

Дакладная дата нараджэння Івана Фёдарава не ўстаноўлена. Даследчыкі сходзяцца ў тым, што гэта адбылося каля 1510 года. Выказвалася меркаванне, што нарадзіўся ён на Ноўгарадчыне, называліся і іншыя месцы, але доўгі час ні для кога не з'яўлялася сумненнем, што Фёдараў па нацыянальнасці — рускі. Не ўзнікала і сумнення, што Фёдараў — яго сапраўднае прозвішча. Аднак, як высветлілася, ніякі ён і не Фёдараў, а Федаровіч, і быў заснавальнік кнігадрукавання ў Расіі і на Украіне беларусам. А першыя падставы так меркаваць з'явіліся пасля таго, як даследчыкі ўважліва вывучылі ягоны аўтограф.

Гаворка ідзе пра ліст Фёдарава, пасланы з Вены 23 ліпеня 1583 года саксонскаму курфюрсту Аўгусту, дарэчы, напісаны на латыні, што само па сабе сведчыць аб высокай адукаванасці першадрукара. А на карысць таго, наколькі ён быў таленавітым чалавекам, гаворыць і тое, што Фёдараў уласнаручна адліваў гарматы і нават вынайшаў шматствольную марціру з часткамі, якія маглі ўзаемна замяняцца. Менавіта курфюрсту Аўгусту ён і прапанаваў апошняе сваё вынаходства, апісаўшы спосаб прымянення такой гарматы, роўнай якой дагэтуль не было ў свеце.

Праўда, спачатку ён разлічваў атрымаць падтрымку ў аўстрыйскага імператара Рудольфа II і нават прывёз марціру ў Вену і толькі пасля таго, як той паставіўся да яго абыякава, мусіў звяртацца да Аўгуста, падпісаўшыся "Іван Федаровіч Маскявіцян, тыпограф грэцкі і славянскі".

"Іван Федаровіч, друкар Маскавіцянін" ён называецца і ў "падскарбінскай кнізе", у якой пазначана, што колькі грошай атрымаў за стварэнне малой гарматы.

У рэшце рэшт было ўстаноўлена, што Фёдараў паходзіў са шляхецкага беларускага роду Рагоза, які карыстаўся гербам, што ў геральдыцы называецца "Шранява". А нарадзіўся ён у Піткавічах, што некалі адносіліся да Наваградскага павета, а цяпер знаходзяцца ў Баранавіцкім раёне. Праўда, так і нявырашаным застаецца пытанне, чаму ён з Хведаровіча ператварыўся ў Фёдарава. Хутчэй за ўсё ў гэтым таксама віна нейкага пісара (менавіта як "Фёдараў" ён значыцца ў спісе абітурыентаў Кракаўскага універсітэта), а пасля сам Федаровіч мог звыкнуцца з вымаўленнем свайго прозвішча на іншы манер, які, дарэчы, адпавядае маскоўскаму. А ў Маскве ён і пачаў працаваць у так званай ананімнай друкарні.

Аднак невядома, чым займаўся дагэтуль, бо Кракаўскі універсітэт з атрыманнем ступені бакалаўра скончыў у 1522 годзе, а ў Маскве з'явіўся недзе ў 50-х гадах XVI стагоддзя, у прыватнасці, на гэты час прыпадае пачатак ягонай друкарскай дзейнасці. З 19 красавіка 1563 года да 1 сакавіка 1564 года разам з Пятром Мсціслаўцам (некаторы час ён фігураваў у навуковых працах як Пётр Цімафееў) працаваў над першай дакладна датаванай рускай кнігай "Апостал".

Якая вялікая рэдактарская і тэксталагічная работа была пры гэтым выканана, можна даведацца з прадмовы Сымона Буднага да выдадзенага ім праз дзесяць гадоў Новага Запавету. Расказваючы аб пачатку кнігадрукавання ў Маскве, ён спасылаўся на тамашнія першадрукі. І невыпадкова захапляўся здзейсненым Фёдаравым з Мсціслаўцам. Іхні "Апостал" — гэта адначасова і выдатны твор мастацтва. 48 заставак, надрукаваных з 20 дошак, 22 буквіцы і іншыя друкарскія аздабленні сведчаць аб тым, што стваральнікі яго мелі бездакорны эстэтычны густ, і не толькі цудоўна ведалі традыцыі арнаментнага ўбранства старажытнарускіх рукапісных кніг, а і паспяхова развівалі іх далей.

Гэта выявілася ў тым, што старыя прыёмы былі ўдасканалены, а ў выніку з'явіўся так званы старадрукарскі стыль, створаны на аснове маскоўскага паўустава канца XV — пачатку XVI стагоддзя. Згаданы шрыфт затым пачаў выкарыстоўвацца ў мастацкім афармленні як друкаваных, так і рукапісных кніг. Свой новы стыль Фёдараў з Мсціслаўцам ужылі і пры выданні "Часоўніка", які карыстаўся вялікім попытам, бо роўна праз месяц пасля першага выдання, што пабачыла свет 29 верасня 1565 года, з'явілася паўторнае.

Несумненна, што Фёдараў разам са сваім паплечнікам, усцешаны такім поспехам першых дзвюх кніг, меў і новыя задумкі. Якія, праўда, невядома, затое вядома, што знайшліся ў Маскве людзі, ахвочыя праследаваць іх. А абвінавачванні былі прад'яўлены тыповыя для таго часу — ерась.

Давялося Фёдараву і Мсціслаўцу з Масквой развітацца. А куды падацца, бадай, доўга не думалі. Іх пацягнула ў Вялікае княства Літоўскае, дзе ўжо працавала каля дзесятка друкарняў, а ўплывовыя магнаты лічылі за гонар для сябе адкрываць новыя. З шэрагу іх быў і вялікі гетман Рыгор Хадкевіч. Пачуўшы аб ягоных намерах, яны і вырашылі ехаць да яго. Але спачатку завіталі ў Вільню, дзе ў студзені 1566 года былі прыхільна сустрэты на сойме панамі-радай. Вітаў іх і польскі кароль і вялікі князь літоўскі Жыгімонт Аўгуст. У Вільні пазнаёміліся і з Будным.

Хадкевіч жа адразу запэўніў, што гатовы іх падтрымаць у добрых пачынаннях, бо і сапраўды збіраўся адкрываць друкарню ў сваім маёнтку Заблудаве непадалёку ад Беластока. Выдзеліў неабходныя сродкі, а гэта дазволіла ім у 1568—1569 гадах у Заблудаўскай друкарні падрыхтаваць "Евангелле вучыцельскае", што складалася з гутарак і павучанняў, якія суправаджаліся тлумачэннем евангелісцкіх тэкстаў. У знак удзячнасці свайму фундатару яны на адваротным баку тытульнага ліста кнігі змясцілі герб Хадкевіча.

У "Евангелле вучыцельскае", якое пазней неаднойчы перавыдавалася, увайшло "Слова на Ушэсце" знакамітага Кірылы Тураўскага, што стала першым друкаваным помнікам усходнеславянскай літаратуры. У Заблудаве ў 1570 годзе пабачыў свет і "Псалтыр з Часасловоўцам", у канцы якіх была надрукавана Пасхалія ў табліцах. Гэтую кнігу Фёдараў выпускаў ужо адзін, бо Мсціславец заснаваў у Вільні ўласную друкарню. Аднак і Фёдараў неўзабаве таксама мусіў пакінуць Заблудава, бо здароўе Хадкевіча пагоршылася, а ягоныя фінансавыя справы ўжо не ішлі так паспяхова, як дагэтуль.

Вырашыў падацца туды, дзе пакуль друкарская справа не атрымала размаху. У рэшце рэшт спыніць свой выбар на Львове, куды прыехаў у канцы 1572-га — пачатку 1573 года, дзе і заснаваў першую на Украіне друкарню. У 1574 годзе ў гэтай друкарні выйшла першая ўкраінская дакладна датаваная кніга. Яна стала, па сутнасці, паўторам ўжо вядомага маскоўскага "Апостала", у які Фёдараў унёс некаторыя дапаўненні. Гэта тычылася асобных уступных тэкстаў, а таксама пасляслоўя "Повесть ... откуда начался и како свершися друкарня сия", якое стала першым друкаваным творам рускай мемуарнай літаратуры. У параўнанні з маскоўскім выданнем Фёдараў унёс і змены ў афармленне, змясціўшы ў кнізе тры гравюры, кожную памерам на старонку. Гэта: герб Хадкевіча, выява апостала Лукі, а таксама геральдычная кампазіцыя Львова з аўтарскім друкарскім знакам "Ф".

1574 годам пазначана яшчэ адна львоўская кніга Фёдарава — "Азбука" ("Буквар"). Яна цікавая тым, што стала першым друкаваным рускім падручнікам для навучання дзяцей граматыцы. Прыведзены прыклады скланення назоўнікаў і прыметнікаў, спражэння дзеясловаў, а таксама выкарыстання "прасодый", ці, калі расшыфраваць гэтае паняцце, узораў ужывання над- і падрадковых знакаў. Увайшла ў "Буквар" і так званая тлумачальная азбука. Напрыканцы прыводзіліся і найбольш пашыраныя на той час малітвы.

У Львове затрымаўся б і надалей, калі б не адсутнасць грошай для друкавання новых кніг, а таксама ганенні, якім хутка падвергнуўся гэтаксама, як і ў Маскве. А тут князь Канстанцін Васіль Астрожскі (сын героя Аршанскай бітвы) прапанаваў выконваць абавязкі аканома ў Дзерманскім манастыры і чакаць, калі, нарэшце, запрацуе ў Астрозе друкарня.

Пакінуў Львоў на пачатку 1575 года і пераехаў у манастыр, а ўжо восенню 1576-га быў у Астрозе, дзе даведаўся, што князь Канстанцін Канстанцінавіч збіраецца выдаць Біблію. Фёдараў, вядома, нічога не меў. Бяда, аднак, у тым, што шрыфты, якімі ён карыстаўся, выпускаючы свае папярэднія кнігі, найперш "Апостал" і заблудаўскія, для друкавання яе не падыходзілі з-за сваіх даволі значных памераў. А паколькі Біблія аб'ёмная, дык, калі ўжыць іх, кніга атрымаецца таўшчынёй у аршын і стане важыць паўтара пуда.

Фёдараў узяўся за выраб новых шрыфтоў і нават пабудаваў сталеплавільную печ. А пакуль рабіў шрыфты, каб друкарскі станок не прастойваў, 18 чэрвеня 1578 года выпусціў другое выданне "Азбукі", якое ў параўнанні з львоўскім дапоўніў паралельнымі грэка-славянскімі тэкстамі. Да ўсяго ў ім упершыню быў змешчаны помнік старабалгарскай літаратуры "Аб письменах" чарнарызца Храбра, пададзены пад назвай "Сказание како состави святый Кирил Философ азбуку по языку словеньску".

Аднак чарговую кнігу давялося чакаць даўгавата, бо папярэднейшаму нямала забіраў выраб шрыфтоў для "Бібліі". Тым не менш праз некаторы час адліў пробныя літары. Атрымаліся яны, як і хацеў, невялікія памерам, іншыя, чым у кнігах, што дагэтуль выпускаў сам, ды і тых, якія рыхтаваліся іншымі друкарамі.

І ўсё ж аб паспяховым завяршэнні справы гаварыць было ранавата, бо яшчэ не ўсе шрыфты падрыхтаваў, а тыя, якія з'явіліся, патрабавалі некаторай дапрацоўкі: разцом знімаў "завусеніцы", падшліфоўваў акругленні, больш выразнымі рабіў вуглы. Вырабляў і пунсоны для грэчаскіх шрыфтоў, бо ў Бібліі, акрамя славянскага тэкста, меркавалася выкарыстаць яшчэ і грэчаскі.

Так прайшла першая палова 1579 года, мінула другая. Друкарская справа не толькі патрабавала пастаяннай працы, а і вымагала ўсё новых і новых сродкаў. Становішча ўскладнілася пасля таго, як Астрожскі ў 1579 годзе пакінуў Астрог. А тут чарговыя выдаткі. Чакаць прыезду князя — значыць, марна бавіць час. І Фёдараў вырашыў аддаць у залог сваю львоўскую друкарню, разлічваючы, што па вяртанні апекуна яе можна будзе вярнуць назад.

Настаў 1580 год, калі нарэшце з палёгкай уздыхнуў. Шрыфты былі цалкам гатовы, а апрабаваць іх вырашыў, выдаўшы малым фарматам Псалтыр і Новы Запавет. Новыя літары дазвалялі гэта, і праз некалькі месяцаў элегантная кніжачка, якую адкрываў прыгожы тытульны ліст, заключаны ў гравіраваную па дрэве рамку, пабачыла свет.

У тым жа 1780 годзе выйшаў і паказальнік да Псалтыра і Новага Запавета — "Кніжка, збор рэчаў самых патрэбных...". Фёдараў наўрад ці мог здагадвацца, што яна з'яўляецца першым ў гісторыі расійскай (зразумела, і беларускай) бібліяграфіі і дакументалістыкі прадметным указальнікам і адначасова зборнікам афарызмаў і крылатых слоў.

Яшчэ ў Вільні ён пазнаёміўся са сваім земляком, ураджэнцам вёскі Пянчын на Наваградчыне (цяпер Баранавіцкі раён) паэтам і перакладчыкам Андрэем Рымшам. Калі ж даведаўся, што той завяршыў сваю "Храналогію", прапанаваў яе выдаць у Астрозе. Рымша згадзіўся, і 5 мая 1581 года "Храналогія" выйшла ў выглядзе лістоўкі, стаўшы першым усходнеславянскім друкаваным календаром і першым асобна выдадзеным творам беларускай паэзіі. Назвы месяцаў пададзены на латыні, яўрэйскай і беларускай мовах.

Паспяхова рухалася і праца над Бібліяй, якая доўжылася ўжо не адзін месяц. Марудлівасць стане зразумелай, калі нагадаць, што выданне атрымлівалася больш за 600 лістоў, а Фёдараў вырашыў зрабіць наклад у 1,5 тысячы паасобнікаў. Вялікае значэнне надавалася мастацкаму аздабленню і паліграфічнаму выкананню. Для ўпрыгожвання Бібліі Фёдараў сам выразаў новыя чорныя застаўкі, зрабіў фігурныя буквіцы. Кожны ж раздзел завяршалі арнаментныя гравюры.

"Астрожская Біблія" (пад такой назвай яна ўвайшла ў гісторыю кнігадрукавання) з'явілася 12 жніўня 1581 года і стала першым поўным выданнем славянскай Бібліі кірыліцкага шрыфту. Аднак радасць азмрочыла тое, што друкар Грынь Івановіч, якога ён са згоды Астрожскага накіраваў на вучобу ў Львоў, адмовіўся вяртацца ў Астрог, як было дамоўлена, а паехаў у Вільню, каб працаваць у братоў Мамонічаў.

Пасля ўсяго заставацца ў Астрозе не бачыў сэнсу, бо ўспрымаў сябе тут нікому не патрэбным. Разважаючы, куды падацца, усё ж вырашыў вярнуцца ў Львоў. Вядома, і там яму нясоладка жылося і нялёгка працавалася, аднак у Львове засталася друкарня. Яго асабістая друкарня. І няхай яна пакуль аддадзена ў залог, але ў любы час яе можна выкупіць. Грошай жа шукаць не трэба, яны самі гатовы ісці ў ягоныя рукі. Дастаткова прадаць выдадзеную Біблію, а што на яе будзе належны попыт, не сумняваўся, і выручанай сумы будзе дастаткова, каб друкарню выкупіць.

З тысячай паасобнікаў і паехаў у Львоў, аднак так і не паспеў іх прадаць, бо ў Астрогу нарэшце з'явіўся Астрожскі. Даведаўшыся, што ягоны друкар самавольна пакінуў замак, а да ўсяго прыхапіў большую палову накладу Бібліі, Канстанцін Канстанцінавіч палічыў сябе абрабаваным. На львоўскую маёмасць Фёдарава быў накладзены арышт. Не спыніла князя нават тое, што акрамя кніг ягоны друкар нічога з сабой не ўзяў: пакінуў шрыфты, станок, іншы інвентар. А паколькі тым адзіным, чым ён мог на гэты час распараджацца, з'яўляліся кнігі, дык пазбавіўся магчымасці прадаваць іх. Хіба што тыя, якія паспеў прыхаваць, але выручкі ад іх хапала толькі на тое, каб не памерці галоднай смерцю.

Ды нечакана ў Львове з'явіўся Грынь. Вялікіх грошай у яго таксама не было, аднак, працуючы ў Мамонічаў, паспеў сёе-тое зарабіць і цяпер гатовы быў падзяліцца апошнім са сваім настаўнікам. Толькі прасіў, на калені станавіўся, каб той забыў, што вучань, па сутнасці, здрадзіў яму.

Фёдараў дараваў. Знайшоў людзей, якія згадзіліся, не пабаяліся пазычыць грошай. Грошы неабходны былі, каб Грынь змог адліваць новыя шрыфты. Але грошы патрэбны былі і яму самому, бо, успомніўшы свой ліцейны вопыт, вырашыў адліваць гарматы. Дзеля гэтага, калі даведаўся, што Стэфан Баторый шукае гарматных майстроў, падаўся ў Кракаў. І ў Вене пабываў, адкуль і паслаў свой ліст курфюрсту Аўгусту. Выказваецца меркаванні, што наведаўся яшчэ і ў Дрэздэн.

Зімой 1583 года вярнуўся ў Львоў, дзе нечакана захварэў, аднак, нягледзячы на гэта, штодня прыходзіў у друкарню, каб дапамагчы Грыню. Ля друкарскага станка яго і напаткала смерць. Ухапіўся рукой за грудзі ля сэрца і рухнуў на падлогу.

Ішоў пяты дзень снежня 1583 года.

Пахавалі Фёдарава ў Ануфрыеўскім манастыры.

На магілу паклалі пліту з выбітым на ёй надпісам: "Друкар кніг дагэтуль нябачаных".

Пліта захоўвалася да 1883 года.

Міхась ЯНОВІЧ.

Пра Івана Фёдарава можна прачытаць:

Зернова А.С. *Начало книгопечатания в Москве и на Украине. М., 1947.*

Памяць. *Гісторыка-дакументальная хроніка Баранавіч і Баранавіцкага раёна. Мн., 2000.*

Аляксандра Герасіменя пакуль не выступае. Затое самая прыгожая

17-гадовая плыўчыха Аляксандра Герасіменя стала пераможцам конкурсу прыгажосці "Каралева спорту", арганізаванага Нацыянальным алімпійскім камітэтам Беларусі і спартыўнай газетай "Прессбол".

Конкурс быў ініцыіраваны камісіяй НАК "Жанчыны і спорт", якую ўзначальвае вядомая ў мінулым гімнастка Марына Лобач. Ідэю падтрымаў Міжнародны алімпійскі камітэт, які выдзеліў грант у памеры 1500 долараў ЗША. Фотасесіі спартсменак (усяго восем чалавек) публікаваліся на старонках "Прессбола", пасля чаго было праведзена галасаванне на Інтэрнет-сайце і па пошце, у якім узялі ўдзел 1366 чалавек. Аляксандра Герасіменя атрымала 350 галасоў (25,6 працэнта). Другое месца заняла тэнісістка Вольга Барабаншчыкава — 245 (17,9 працэнта), трэцяе — гімнастка Элона Асядоўская — 241 (17,6). Далей ідуць Наталля Цылінская (веласпорт) — 196 (14,3), Алеся Чарняўская (таэквандо) — 122 (8,9), Анастасія Верамеенка (баскетбол) — 102 (7,5), Вікторыя Паўловіч (настольны тэніс) — 82 (6,0) і Галіна Лебедзева (скачкі на батуце) — 28 (2,0).

Варта адзначыць, што тытул "Каралевы спорту" трохразовы прызёр чэмпіянатаў Еўропы і пераможца этапа Кубка свету Аляксандра Герасіменя атрымала дыскваліфікаванай на два гады за ўжыванне допінгу (нарандрастэрону). Спартсменка і яе трэнер адмаўляюць свядомае ўжыванне забароненага рэчыва і гавораць пра правакацыю нядобразычліўцаў. Тэрмін дыскваліфікацыі заканчваецца ў ліпені 2005 года.

ХАКЕЙ

Усе білеты прададзены

*Усе білеты на матчы суперфіналу Кантынентальнага кубка па хакеі з удзелам хакейнага клуба "Гомель", якія ўпершыню пройдуць у Гомелі 8—12 студзеня 2004 года, ужо раскуплены. Пра гэта паведаміў намеснік начальніка Упраўлення па фізічнай культуры, спорце і турызме Гомельскага аблвыканкама і член аргкамітэта **Ігар Малчанаў**.*

"На астатнія матчы прададзена амаль 80 працэнтаў білетаў. Калі і далей рэалізацыя пойдзе гэткімі ж тэмпамі, то ўжо за тры дні да пачатку спаборніцтваў купіць білеты будзе немагчыма", — заявіў Малчанаў.

Гісторыя розыгрышаў Кантынентальнага кубку NHF бярэ свой пачатак з сезона 1997/98 гадоў. Спачатку гэтае спаборніцтва праводзілася сярод прызёраў нацыянальных першынстваў Еўропы і лічылася наступным паводле рангу пасля Кубку еўрапейскіх чэмпіёнаў (пазней — Еўраліга) і Кубка Еўропы. Але па розных прычынах розыгрышы кубка Еўропы і Еўралігі спыніліся, і Кантынентальны кубак застаўся адзіным буйным хакейным спаборніцтвам у Еўропе.

Упершыню ў гісторыі хакейных баталій суперфінал розыгрышу Кантынентальнага кубку NHF адбудзецца ў Гомелі ў Лядовым палацы спорту. Падрыхтоўка да гэтай падзеі ідзе поўным ходам. Як паведаміў Ігар Малчанаў, ужо вызначаны ўсе бакі, якія будуць фінансаваць падрыхтоўчыя работы і, як вынік, размяркоўваць прыбытак.

У розыгрышы кубка ў Гомелі возьмуць удзел шэсць хакейных клубаў: "Гомель", "Керамін-Мінск", "Поўначсталь" (Расія), "Лугана" (Швейцарыя), "Руан" (Францыя) і "Славан" (Славакія).

Алена КАЛАЧОВА.

ЗАКУЛІССЕ

«Сябры» ад'язджаюць у Расію. На Новы год

Папулярны беларускі ансамбль "Сябры" возьме ўдзел у навагодніх праграмах расійскага тэлебачання.

Як паведамляе прэс-служба Пасольства Беларусі ў Расіі, "Сябры" стануць удзельнікамі вялікага навагодняга свята ў канцэртнай зале "Расія" ў Маскве, а таксама запісу навагодніх праграм на НТБ і іншых каналах расійскага тэлебачання.

"Мы ганарымся тым, што будзем прадстаўляць мастацтва Беларусі", — сказаў кіраўнік калектыву, народны артыст рэспублікі **Анатоль Ярмоленка**. Для артыста вельмі важна ведаць, што яго мастацтва запатрабавана ў краіне, адчуваць падтрымку дзяржавы, лічыць ён.

Свайму 30-гадоваму юбілею "Сябры" прысвяцілі новую праграму. З ёю ансамбль з вялікім поспехам выступіў ужо ў Палацы Рэспублікі ў Мінску, пакажа яе і на гастролях у Ізраілі, куды калектыў адправіцца ў студзені. Ансамбль "Сябры" чакаюць таксама ва Украіне, а 5 сакавіка пройдзе грандыёзны канцэрт у Дзяржаўным Крамлёўскім палацы.

Юлія ЦЯЛЬЦЕЎСКАЯ.

КРЫМІНАЛ

Дэтэктар хлусні знайшоў забойцу

Супрацоўнікам гомельскай міліцыі дзякуючы дэтэктару хлусні ўдалося раскрыць злачынства дзесяцігадовай даўніны.

У лютым 1993 года на адной з будоўляў горада быў знойдзены труп мужчыны. У поле зроку міліцыі адразу трапілі два знаёмыя загінуўшага 1958 і 1968 гадоў нараджэння. Падазроныя спачатку прызналіся ва ўчыненні забойства, а затым адмовіліся ад сваіх паказанняў. Следства знайсці перакanaўчых доказаў не змагло, падазроных адпусцілі, а справу закрылі.

У 2003 годзе пры УУС Гомельскай вобласці пачаў працаваць аддзел па раскрыцці злачынстваў мінулых гадоў. Супрацоўнікі аддзела прыступілі да расследавання забойства. На допыт з выкарыстаннем паліграфа (дэтэктара хлусні) выклікалі падазронага 1968 года нараджэння. Аналіз паказаў, што ён хлусіў. Пасля гэтага мужчына прызнаўся. Падазроны паведаміў, што ў дзень забойства ён і два яго сябрукі ў час абеду вырашылі выпіць. А затым адзін з іх пайшоў і забраў з сабою пакет з недапітай гарэлкай. Два сабутэльнікі дагналі яго, забралі спіртное і пачалі збіваць сябрука. Затым адзін з іх узяў камень і некалькі разоў ударыў пацярпелага па галаве, што і стала прычынай смерці.

Як паведаміў начальнік аддзела па раскрыцці злачынстваў мінулых гадоў **Уладзімір Мамрукоў**, хутчэй за ўсё той, хто прызнаўся ў саўдзеле ў злачынстве, будзе адпушчаны, а яго прыяцель, які забіў ахвяру каменем, у 1997 годзе сам загінуў у дарожна-транспартным здарэнні.

БелаПАН.

ШАШКІ

Абмежаванне дамкі

Працягваем **класіфікацыйны конкурс-12.** У якасці **трэцяга задання** падаем прыклад кандыдата ў майстры спорту Дзмітрыя Камчыцкага (Магілёў) на тэму абмежавання чорнай дамкі:

Белыя: дамкі a1, d8, простыя c3, d2 (4).

Чорныя: дамка e1, простыя a5, f2, f4 (4).

Выйгрыш (адно ачко).

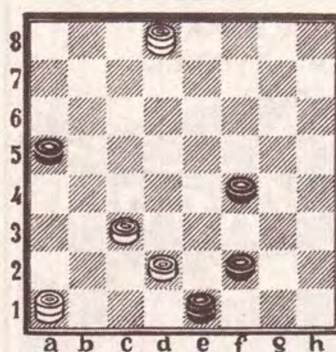

Тым, хто справіцца з ім, будуць залічаны і аўтарскія рашэнні першых двух заданняў.

Тэрмін для адказаў — традыцыйныя два тыдні. Чакаем іх па адрасе: **220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а, рэдакцыя газеты "Народная воля", "Шашкі".**

Супаставім рашэнні

Праверце, калі ласка, рашэнні пазіцый, змешчаных 13 лістапада.

"Завяршаем конкурс" (В.Шульга): c1 (e5, e7) h6 (a3 A, b2) c3x. A (gf6) f8 (a3) eb4x. Некампазіцыйныя варыянты і пабочныя рашэнні ў іх не прыводзяцца. Паглыбленне эцюда І.Соіна на два хады (Анталогія эцюдаў-64, ч.1, д.676). Указалі Л.Вітошкін, В.Масквіч, Д.Камчыцкі, М.Гофман і У.Сапяжынскі.

Па-за конкурсам (В.Шульга). В.Масквіч лічыць, што ў № 1 ёсць пабочнае: B (f6, g5) h2x. Нават для вопытных ігракоў павучальна прадоўжыць рашэнне: (a5) c5 (b6, b4) b8 (c3) a7!! (b2) d4 (a1) h8x. Як заўважыў В.Грабенка, тут вымалёўваецца такое эцюднае заканчэнне:

Белыя: дамкі e3, g1 (2).

Чорныя: a3, a7, b6 (3).

Змест: h6 (c5 A, c5) g7x. A (b2) d4 (a1 B) h8 (c5) h6-g7x. B (c1) e3x.

Працягі C і D у №2 некаторыя чытачы не адносяць да кампазіцыйных з-за магчымай у іх дваістасці хадоў белых: у варыянце D — c7/b8, а ў разгалінаванні C — b6/a7. Але такія недахопы не знішчаюць іх наогул, паводле Кодэксу шашачнай кампазіцыі Беларусі 2000 года.

Рашылі: У.Захарчук, Л.Жыхар, М.Гардзіеўскі, А.Янчук, Л.Вітошкін, П.Каролік, В.Грабенка, А.Чумакоў, Аляксандра Камінская, А.Белы, В.Масквіч, У.Мазанік, М.Падбярэзскі, Л.Пасвісцелік, С.Супрунюк, В.Астрынскі, Д.Камчыцкі, В.Дзялендзік, М.Гофман, У.Сапяжынскі, А.Іванькоў, І.Працук, П.Елісееў, Г.Логвінаў, А.Ашыхмін, Ч.Якубоўскі, В.Краўчук, В.Собаль (развязаў і заданне № 11), П.Чэрнак, М.Буканаў, І.Калякоў, В.Казарэвіч, Ф.Хадачынскі, Ч.Сінкевіч, В.Касцян, В.Шульга, М.Андрушчанкаў, В.Бялоў, А.Барысаў, Э.Дамброўскі, Я.Белы, У.Голуб, Алена Забела, Б.Іваноў, П.Кажаноўскі, А.Кагоцька, А.Ляхоўскі, Ю.Ліпскі, Л.Мінчук, В.Міхаль, У.Мурашка, І.Наўроцкі, Р.Пагнаеўскі, Г.Пятровіч, А.Сапегін, А.Сакалоў, У.Сямёнаў, Р.Тарасюк.

Чэмпіянат свету

Ён адбыўся ў Галандыі па шашках-100 сярод жанчын. Перамаглі ў ім, як ужо паведамлялася, Вольга Камышляева (Галандыя) — 19 ачкоў, Зоя Голубева (Латвія) — 18 і Вольга Балтажы (Украіна) — 17. Дарэчы, В.Камышляева, якая заваявала чэмпіёнскі тытул упершыню, і З.Голубева — былыя мінчанкі.

Чацвёртае-сёмае месцы з 14 ачкамі падзялілі Таццяна Чуб (Галандыя), Алена Мільшына (Расія), Ірына Пашкевіч (Беларусь) і Тамара Тансыккужына (Расія).

Сёння дзякуючы нашаму карэспандэнту Васілю Грабенку маем магчымасць пазнаёміць вас з творчасцю віцэ-чэмпіёнкі свету, міжнароднага гросмайстра і старшыні Федэрацыі шашак Беларусі Ірыны Пашкевіч.

1. Белыя: (Т.Чуб): 16, 21, 26, 31, 34, 35, 38, 39, 40 (9).

Чорныя: (І.Пашкевіч): 6, 7, 11, 12, 17, 18, 24, 25, 28 (9).

Тут чорныя празорліва ахвяравалі шашку: 1... 28—32 2.38:27 18—23 3.39—33 23—28 4.33:22 17:28. Белыя з-за звязкі сваіх флангаў вымушаны не толькі вярнуць шашку, але і аддаць яшчэ адну: 5.27—22 6.34—29. Аднак дакладнай гульнёй чорныя давялі партыю да перамогі.

2.Белыя (І.Пашкевіч): 23, 28, 29, 32, 33, 35, 36, 37, 39, 43, 44 (11).

Чорныя (Н.Хукман): 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 24, 26 (11).

Амаль у тым жа моцным стылі (захоп цэнтра, пагроза прарыву, звязка чужых сіл) Ірына Пашкевіч выйграла і гэты паядынак: 1.23—18 2.39:19 3.28:19 10—14 4.19:10 5.33—28 4—9 6.35—30 9—13 7.44—39 13—18 8.43—38 18—22 9.39—33 20—25 10.30—24x.

Першая ліга

А ў Пінску ладзіўся чэмпіянат рэспублікі па шашках-64 (першая ліга). Яго ўпэўнена завяршыў мінскі майстар Юрый Файнберг (14 ачкоў з 18 магчымых). У міжнароднага майстра з Драгічына Васіля Нагурнага — 12 ачкоў і другое месца. На адно ачко адстаў трэці прызёр — мінчанін Сяргей Топаль. Гэта тройка пераможцаў, а таксама Іван Блізнец (Мар'іна Горка) і Віктар Самарын (Барысаў) перайшлі ў вышэйшую лігу.

Наш карэспандэнт В.Нагурны, поруч з інфармацыяй аб турніры, даслаў і чароўную камбінацыю з партыі:

Белыя (І.Блізнец): b2, c1, c3, d4, e3, f2, g5, h4 (8).

Чорныя (Ю.Файнберг): a3, a5, a7, c7, d6, e7, f6, g7 (8).

Згуляйце за чэмпіёна самастойна пры першым яго ходзе чорнымі — часу не пашкадуеце. Імёны прыслаўшых правільнае рашэнне будуць апублікаваныя.

Мікалай ГРУШЭЎСКІ,
майстар спорту.

ПРЭМ'ЕРА

Уладзімір Караткевіч: і ў песні быў, ёсць, будзе!

Спытай любога пра ўлюбёныя творы любімага пісьменніка, і ледзь не кожны, сярод іншых, назаве і "Зямлю пад белымі крыламі", і "Дзікае паляванне караля Стаха", і "Чорны замак Альшанскі" — класіку класікі сучаснай беларускай літаратуры.

Паэзію ж вялікага творцы ведаюць, на жаль, куды менш. А дарэмна: і ў ёй, як і ў Караткевічавай прозе, — найвышэйшае ўвасабленне красы і багацця роднага слова, святых пачуццяў сыноўскай адданасці Бацькаўшчыне, бясконцай пяшчоты і ўдзячнасці ўсяму светламу і ўзвышанаму ў жыцці. Многія яго вершы настолькі спеўныя, што самі просяцца (ды і кладуцца) на музыку.

Можна толькі здзіўляцца, што да гэтай пары чамусьці нашы музычныя мэтры не надта заўважалі іх. Ды гэта ж проста слепата і несправядлівасць!

Гэтае непрымальнае "статус-кво" праіснавала да... пазаўчорашняга вечара. Несправядлівасць рашуча адмяніў нястомны прапагандыст беларускай музычна-песеннай культуры — народны артыст Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі, прафесар Міхаіл Фінберг, які, можна сказаць, паставіў "у ружжо" лепшых нашых кампазітараў — Эдуарда Зарыцкага, Валянціну Сярых, Алега Елісеенкава, Алену Навуменка, Алену Атрашкевіч. І разам са сваім заслужаным калектывам — Дзяржаўным канцэртным аркестрам Беларусі — падарыў прыхільнікам мастацтва сапраўдны цуд. Унікальны канцэрт (ён адбыўся ў памяшканні сталічнага клуба імя Дзяржынскага пры фундатарстве Мазырскага нафтаперапрацоўчага завода), які складаўся выключна з прэм'ерных песень, стаў незабыўным святам паэзіі і музыкі, што заўсёды побач і, як лічыць Міхаіл Якаўлевіч, "з'яўляюцца невычэрпнай крыніцай чалавечых пачуццяў, дум і творчага натхнення".

Зварот да вытокаў беларускай паэзіі і музыкі — гэта ўжо традыцыя славутага ў краіне і за яе межамі музычнага калектыву на чале з мастацкім кіраўніком. Караткевічаўская праграма "Новыя песні" — працяг музычнага цыкла аркестра **"Славутыя імёны Беларусі"**, у якім набылі другое жыццё несмяротныя творы Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча, Аркадзя Куляшова, Адама Міцкевіча і іншых класікаў.

З вялікім творчым уздымам працаваў аркестр Міхаіла Фінберга разам з сябрамі-кампазітарамі над новай, надзвычай адказнай праграмай. І яна ўдалася на славу! У выкананні салістаў Галіны Грамовіч, Наталлі Тамела, Яны, Таццяны Глазуновай, Аляксандра Яфіміка, Дзмітрыя Качароўскага, Юрыя Вашчука, Руслана Мусвідаса, Дзмітрыя Танюкевіча і іншых прагучала каля 30 песень на вершы **аднаго** паэта: цудоўныя песні на цудоўныя вершы, скразны матыў якіх — *"Мой чароўны беларускі край, Бацькаўшчына светлая мая!"*.

Гэтыя песні немагчыма слухаць (і, падобна, спяваць) без трапяткога душэўнага ўздыму, бо лірычныя і патрыятычныя пачуцці паэта, а за ім — кампазітараў і выканаўцаў — арганічна і непарыўна зліты ў адно, непадзельнае цэлае. І таму такой цэласнай атрымалася праграма, дзе сабраны, здавалася б, творы розных танальнасцяў і фарбаў: у іх — захапленне ціхай красой роднай зямлі і покліч да нязломнасці перад ворагам; пакуты юначага кахання і жартлівая вясёласць упартага шафёра, што адольвае нашы "найлепшыя ў свеце" дарогі... Гэта — узнёслы і сардэчны гімн Радзіме, якім можна назваць усю творчасць Уладзіміра Караткевіча.

Удзельнікі незабыўнай вечарыны мелі шчаслівую магчымасць пачуць (у запісе) голас самога Рыцара беларускага прыгожага пісьменства, які заклікае нас ведаць і шанаваць сваю гісторыю і духоўную спадчыну, берагчы сваю зямлю. Вядучы праграмы — заслужаны артыст Беларусі Генадзь Давыдзька пранікнёна чытаў паэтычныя шэдэўры Караткевіча, якія пакуль не пакладзены на музыку, але, трэба верыць, абавязкова сустрэнуцца з ёю. Як, напрыклад, радкі з прысвечанага Янку Брылю верша "Мова", што пераліваюцца проста ў душу:

Ты мой ясны хлеб і каханы май,
Песня продкаў, нашчадкаў палі,
Без цябе, не з табой —
не патрэбен мне рай
На душы. У небясі. На зямлі.

Геній нашай зямлі і ў прозе, і ў вершы, і ў песні — быў, ёсць, будзе!

Святлана КЛІМЕНЦЕНКА.

Поцелуй в наказание, или Куда девать нос?

Вопрос о том, когда и почему люди начали целоваться, до сих пор остается загадкой. Древнегреческий философ Платон считал, что посредством поцелуя воссоединяются мужская и женская половинки первоначально шарообразного человека с четырьмя руками, четырьмя ногами и двумя головами, разделенного громовержцем Зевсом в наказание за гордость.

В итоге наказание Зевса обернулось для людей истинным удовольствием. Хотя, к примеру, японцы целоваться не любят и даже во время "поцелуйных" сцен переключают телевизор. Древние египтяне никакого удовольствия в поцелуях тоже не находили, и даже знаменитая царица Клеопатра, искушенная в любовных утехах, ни разу не целовалась с мужчиной! Зато в Древнем Риме в поцелуях знали толк — в знак приветствия там было принято целоваться не только с возлюбленными, членами семьи и друзьями, но и просто с прохожими и уличными торговцами. Любителями поцелуев слыли и чопорные англичане, которые продолжали целоваться даже во время эпидемии чумы в середине XVII века, несмотря ни на какие государственные запреты. А когда в Америке в конце XIX века появились "Правила поведения в общественных местах", где поцелуи на публике были объявлены признаком дурного тона, в городских парках были вывешены такие объявления: "Целуясь, старайтесь оставаться незамеченными, не закрывайте глаза при поцелуе и непрестанно ведите наблюдение за аллеями парка, чтобы не подать другим дурной пример". А вот эскимосов никто и никогда не ограничивал, ведь их поцелуи — просто образец целомудрия: соприкоснулись носами, обнюхали друг друга и разошлись.

Не так давно ученые выяснили, что целоваться не только приятно, но и очень полезно. Оказывается, во время поцелуя организм вырабатывает большое количество нейропептидов, которые уничтожают вирусы и укрепляют иммунную систему. По мнению американских врачей, "затяжной" поцелуй благотворно влияет на кровеносную систему, к тому же легкие начинают работать в усиленном режиме: 60 вдохов в минуту вместо обычных 20, что очень полезно для их вентиляции. Доказано и то, что долгий и чувственный поцелуй помогает справиться с "гормонами стресса". О пользе поцелуев говорят и диетологи — ведь трехминутный поцелуй сжигает 12 калорий и нормализует обмен веществ. А косметологи советуют целоваться как можно чаще и дольше — оказывается, при поцелуе работают до 35 мускулов лица, массируя и разглаживая кожу. Исследования показали, что те, кто часто и с удовольствием целуются, живут в среднем на 8 лет дольше противников поцелуев. Особенно полезны ежедневные утренние поцелуи — известно, что, если муж, уходя на работу, нежно целует свою половину, это продлевает ему жизнь на 5 лет (а супруге — почему-то всего на два года!). Кстати, самой любвеобильной нацией признаны немцы: в среднем в день они целуются три-четыре раза в щечку и два раза — страстно. Второе место по частоте поцелуев разделяют россияне, итальянцы и испанцы. Зато по длительности поцелуя лидируют американцы: супруги Гризуолд из Мичигана даже попали в Книгу рекордов Гиннесса, слившись в поцелуе на целых 29 часов 37 минут (не прерываясь на еду и сон!). Не ударил лицом в грязь и другой американец, Альфред Вольфрам, награжденный титулом "самый быстрый" — за 480 минут "спринтер" перецеловал 8000 женщин! А вот под водой дольше всех на земле целуется молодая пара из Милана: в этом году они установили рекорд — одна минута двадцать четыре секунды! После конкурса рекордсмены признались, что таких потрясающих ощущений они никогда не испытывали: вкус подводного поцелуя заставил их полностью забыть о земной жизни.

А вот рассказывать о поцелуях лучше всех умеют жители Австралии — там каждый год проводятся соответствующие соревнования. Наибольшей популярностью пользуются рассказы о первом — самом запоминающемся поцелуе в жизни человека. Психологи выяснили, что большинство людей даже помнят, во что они были одеты! Также большинство участников опроса признались, что в тот памятный миг их мысли были заняты единственным вопросом: куда все-таки деваются носы при поцелуе?!

Татьяна ЧУХРОВА.
("7 дней")

Четверг, 18 декабря

БТ

07.00, 08.00, 09.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.00 Новости.
07.05, 08.10 "Доброе утро, Беларусь!" Информационно-музыкальная программа.
08.45, 14.45, 16.45, 00.00 "Моя страна".
09.05 Исторический сериал **"Дело Дрейфуса"**. 1-я серия.
10.05, 17.05 Детективный сериал **"Воскрешая мертвых"** (Великобритания). Фильм 4-й **"Поджигательница"**. 2-я серия.
11.10 Сериал **"Цыган"** (Одесская к/с).
12.10 Народная комедия **"Белые росы"** ("Беларусьфильм").
13.40 "Маски-шоу".
14.05 "Точка". Музыкально-развлекательная передача для молодежи.
15.10 Приключенческий сериал **"Амазонка"**. Заключительная серия.
16.05 "5х5". Программа для молодежи.
18.05 Сериал **"Цыган"** (Одесская к/с). Заключительная **серия**.
19.05 Комедийная мелодрама **"Колдовская любовь"**.
21.00 "Панорама". Информационный канал.
21.45 Полицейский детектив **"Страх над городом"**.
00.15 "Клип-обойма".
00.25 "Новая коллекция" Олега Лукашевича. "Кинорежиссер Марко Белоккио".

ОНТ

08.00, 09.00, 18.00, 20.30, 23.15 Наши новости.
08.05 Телеканал "Доброе утро".
09.05 "Земля любви, земля надежды". Сериал. 188-я серия.
09.55, 22.05 Детектив **"Участок"**.
10.50 "Теория невероятности". "Язык растений".
11.15 Дисней-клуб. "Базз и его команда".
14.00 Комедия **"Похищение центрового"**.
15.30 "Угадай мелодию" с Валдисом Пельшем.
16.00 Сериал **"Берег мечты"**. 77-я серия.
16.50 "Большая стирка" с Андреем Малаховым.
18.15 Премьера. "Леонид Броневой. Артист поневоле". Документальный фильм.
18.40 Смехопанорама Евгения Петросяна.
19.10 "Земля любви, земля надежды". Сериал. 189-я серия.
20.00 Время.
21.05 "Слабое звено" с Марией Киселевой.
23.30 Ток-шоу "Окна".
00.15 Русский экстрим.

РОССИЯ

07.45, 19.55 Телесериал **"Линии судьбы"**.
08.45 Аншлаг.
09.45 Вести. Дежурная часть.
10.00, 19.35 Вести.
10.10 Местное время. Вести-Москва.
18.00 Прямая линия с Президентом Российской Федерации В.В.Путиным.
22.00 Вести+.
22.20 "Исторические хроники" с Николаем Сванидзе. "1911. Петр Столыпин".
23.15 Вести. Дежурная часть.

ЛАД

07.00, 20.00, 14.00 Новости.
07.10 "В некотором царстве". Мультфильм.
07.40 "Бюро находок". Иронические зарисовки.
08.05, 22.05 Сериал **"Петербургские тайны"** (Россия).
09.00 "Площадь искусств". "Любите ли вы театр..." Часть 4-я.
09.30 "Здоровье". Тележурнал.
10.00 "Между нами, женщинами". Тележурнал.
10.20, 21.15 Сериал-мелодрама **"Грешная Анхелика"** (Венесуэла).
11.05 "Сказки хрустального шарика". Мультфильм.
11.15, 13.15 "Обычный необычный день". Семейный канал.
11.50 Мелодрама **"Искатели счастья"** ("Беларусьфильм").
13.40 "Девочка со спичками", "Хлеб". Мультфильмы.
14.10 Мультиклуб.
15.05 Приключенческий сериал **"Наши самые прекрасные каникулы"** 3-я серия.
15.25 "Лиса, медведь и мужик", "Дед и журавль". Мультфильмы. ("Беларусьфильм").
15.45 "Не зевай!" Телеканал для детей.
15.55 Тележурнал для школьников "Бум".
16.20 А.П.Чехов. "Чайка". Спектакль Гомельского областного драматического театра.
18.50 Драма **"Хам"** ("Беларусьфильм"). 3-я серия.
20.15 Колыбельная.
20.30 "Дела семейные".

НТВ

09.00 Сегодня утром.
09.25 Квартирный вопрос: Маша и кровать.
10.15 Ток-шоу "Страна советов".
11.00, 16.00 "Сегодня" с Ольгой Беловой.
14.35 Ток-шоу "Принцип домино".
16.25 Сериал **"Она написала убийство"** (США).
17.35 "Моя любимая... машина". "Профессия - репортер".
18.00 "Сегодня" с Михаилом Осокиным.
18.40 Детективный сериал **"Москва. Центральный округ"**. 8-я серия.
19.50 Премьера. Сериал **"Чужое лицо"**. 4-я серия.
21.00 "Страна и мир". Главные события дня.
21.35 Красная стрела.
21.50 "К барьеру!" Ток-шоу Владимира Соловьева.
23.05 Премьера. "Новейшая история: бежать из Гулага".

СТВ+RenTV

06.25, 15.25 "Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры в космосе". Телесериал.
06.50 "Трансформеры". Мультипликационный сериал.
07.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.45 "24 часа".
07.50 "СТВ-спорт".
08.05, 18.05 "Минщина. Люди, события, факты".
08.15 "Светская хроника".
08.25, 23.05 "Технология".
08.35 Психологическая мелодрама **"Джон и Мэри"**.
10.05 "Без макияжа".
10.25 "Фильм, фильм, фильм".
10.40 "Портрет в интерьере". Виктор Масленников, художественный руководитель хора "Раніца".
10.55 "Проект "Отражение": "Именем революции, или Привет от Кобы". Документальный фильм.
11.25 "Дикая планета": "Большой парад животных". Документальный фильм.
12.00 "Истинная любовь". Теленовелла.
12.55 Фестиваль газеты "Минский курьер". 3 часть.
13.50 "Инструктор". Телесериал. 4-я серия.
14.45 "Человек, приносящий успех". Документальный фильм цикла "Общий дом".
15.00 "Динозавры". Мультипликационный сериал.
15.50 "Маска". Мультипликационный сериал.
16.15 "Добро пожаловаться...".
16.50 Фильм-притча **"Покаяние"**, 1-я серия.
18.15 "Театральные истории".
18.30 "Инструктор". Телесериал. 5-я серия.
20.00 "СТВ-спорт".
20.15 "Тема дня".
20.25 Детский экран. "Добрый вечер, малыш...".
20.40 "Фильм, фильм, фильм".
20.55 Мистический фильм **"Мозговая атака"**.
23.15 "Новости СНГ".
23.30 "Душой исполненный полет. Балет "Кармина Бурана".
00.00 Приключенческий фильм **"3000 миль до Грэйслэнда"**.

8-Й КАНАЛ

17.30 "Мультпарад" от "Бюргера".
17.45 Комедия **"Брильянтовая рука"**.
19.15 "Знакомьтесь — Беларусь".
19.25 "Атомик Филмз" и "К-видео" представляют.
19.30 Многосерийный фильм **"Два капитана"**.
20.45 "Вечарніца".
21.00 Программа "У камина в "Камяніцы".
21.30 Вестерн **"Быстрый и мертвый"**.

ТВ ЦЕНТР

04.45 Информационно-развлекательный канал "Настроение".
07.45 Газетный дождь.
07.55 "Люди и тени". Телесериал. 3-я серия.
09.00 "Вся нечистая сила". К 100-летию Георгия Милляра.
09.35 Европейские ворота России.
09.45 Телемагазин.
10.00, 13.00, 17.00, 21.00 События. Время московское.
10.15 Телеканал "Дата".
11.05 Игра в прятки.
11.20 Особая папка.
11.50 Денежный вопрос.
12.05 Доходное место.
12.10 Петровка, 38.
12.30 Деловая Москва.
13.15 "Инспектор Кестер". Детективный сериал (Германия).
14.30 Все о здоровье в программе "21 кабинет".
15.00 Регионы: прямая речь.
15.30 Тайна зеленой комнаты.
16.00 "Комиссар Мулен". Телесериал (Франция).
17.15 Дом на набережной.
18.00 "Разлученные". Телесериал (Мексика).
18.50 Пять минут деловой Москвы.
18.55 "Сокровища мертвых". Телесериал 2-я **серия**.
19.55 "Невозможные зеленые глаза". Телесериал. **3-я с**ерия.
21.40 Секретные материалы: расследование ТВЦ.
22.25 Времечко.
22.55 Петровка, 38.
23.15 25-й час. События. Время московское.
23.35 Серебряный диск.
23.55 "Вспомнить все". Фантастический боевик (США).
00.45 "Синий троллейбус". Телефон доверия для полуночников.

EUROSPORT

09.30 Конный спорт. Конкур. Ла Корона. Повтор.
10.30 Санный спорт. Парк Сити.
11.00 Скиеркросс. Повтор.
11.30 Биатлон. Хохфилцен. Повтор.
12.15 Биатлон. Кубок мира. Женщины. Прямая трансляция.
14.15 Биатлон. Хохфилцен. Повтор.
15.00 Биатлон. Кубок мира. Мужчины. Прямая трансляция.
17.00 Футбол. УЕФА. Лига чемпионов. Классика. Журнал.
19.00 Биатлон. Кубок мира. Мужчины. Повтор.
20.00 Биатлон. Кубок мира. Женщины. Повтор.
21.30 Бокс. ТВА.
23.00 Конный спорт. Соревнования по конкуру. Лондон. Прямая трансляция.
00.15 К-1. Гран-при. Фукуока. Повтор.

Адрас рэдакцыі:
220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: (017) 206-68-71.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: 206-69-04, 206-69-06.
E-mail : nv@promedia.by
http://nv.promedia.by

Індэкс 63222.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ

Рэдактар нумара Даша ПАЎЛОЎСКАЯ

Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць ЛВ №448 ад 15 мая 2000 г. (пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі №224 ад 6 сакавіка 2000 г.). Нумар газеты аддрукаваны з дыяпазітываў заказчыка на УП "Красная звезда", 220073, г.Мінск, 1-ы Загарадны завулак, 3. Падпісаны ў друк у 15.00. Аб'ём 2 друк. аркушы. Тыраж: 28 230 экз. Заказ № 860.